

ACTIEVE BETROKKENHEID VAN MAATSCHAPPELIJKE PARTIJEN BIJ DE IMPLEMENTATIE VAN DE KADERRICHTLIJN WATER

ERVARINGEN EN WENSEN IN ZEVEN DEELSTROOMGEBIEDEN

DEELSTROOMGEBIED SCHELDE

Actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen bij de implementatie van de Kaderrichtlijn Water

Ervaringen en wensen in zeven deelstroomgebieden

deelstroomgebied Schelde

IBT Marktonderzoek
RWS RIZA

COLOFON

Opdrachtgever van dit onderzoek:

ministerie van Verkeer en Waterstaat, DG Water: *Silvia Schikhof*

Mede-initiatiefnemer en tevens begeleidingsgroep:

Landelijk Overleg van Regionale Communicatie Coördinatoren (LORC):

Twan Tiebosch (Rijn-Midden/Rijn-West), Marten Hellendoorn (Rijn-Oost), Francien Westendorp (Maas), Edwin de Feijter (Schelde), Jorien Bakker (Rijn-Noord), Joske Kluvers (Neder-Eems), Dick As (Eems-Dollard), Baudina Schaafsma (Waddengebied), Martin Bijlsma (secretaris LORC).

Opdrachtnemer:

ministerie van Verkeer en Waterstaat, RWS RIZA: *Erna Ovaa (projectleider), Jet van der Horst, Leontien Bos*

Uitvoerend bureau voor de enquête:

IBT Marktonderzoek: *Marcia Koppers (projectleider), Alex van Veen (hoofd veldonderzoek), Samran Bhatti, Linda Beens, René Frese, Rick den Braber (interviewers)*

Auteurs van dit rapport:

Marcia Koppers, Erna Ovaa

Ontwerper omslag:

Yvonne Kroese

Lelystad, april 2007

ISBN 978-90-369-1395-9

Rapportnummer Schelde: 2007.019g.

Tevens zijn verschenen: synthesesrapport (rappnr. 2007.019) en de regiorapporten Rijn-Oost (rappnr. 2007.019a), Rijn-Midden (-b), Rijn-West (-c), Rijn-Noord (-d), Eems (-e) en Maas (-f).

WOORD VOORAF

De Kaderrichtlijn Water raakt veel belangen. Daarom is actieve betrokkenheid van het maatschappelijk veld essentieel voor een geslaagde implementatie van de KRW. Maatschappelijke organisaties en DG Water hebben in 2004 op landelijk niveau met elkaar afgesproken hoe deze betrokkenheid vorm te geven.

Ook op regionaal niveau, in de stroomgebieden, wordt betrokkenheid van het maatschappelijk veld georganiseerd. Dat is belangrijk omdat daar wordt gewerkt aan het stroomgebiedsbeheersplan. Dit plan zal doelen en maatregelen bevatten voor de uitvoering van de KRW en is eind 2009 klaar. Ieder stroomgebied is vrij om de betrokkenheid op zijn eigen manier vorm te geven.

Begin 2006 nam DG Water samen met het Landelijk Overleg Regionale Communicatiecoördinatoren (LORC) het initiatief voor een landsdekkende inventarisatie over deze betrokkenheid van het maatschappelijk veld in de stroomgebieden. Dit rapport is één van de eindresultaten van dit project.

Doel van het project is de stroomgebieden te ondersteunen bij het verder ontwikkelen van succesvolle werkvormen voor actieve betrokkenheid. Uitdrukkelijk was het niet de bedoeling om een evaluatie uit te voeren: het regionale karakter van de uitvoering van de KRW vraagt om maatwerk.

De inventarisatie is uitgevoerd per regio en vervat in zeven afzonderlijke rapporten. Ieder stroomgebied kan hier zelf zijn voordeel mee doen. Er is vooraf aan ieder rapport een discussiehoofdstuk toegevoegd met opvallende noties van de onderzoekers. Op dit voorwoord na is de inhoud van ieder rapport verschillend.

Het zou geen recht doen aan de diversiteit tussen de regio's om in twee zinnen de conclusies samen te vatten. Een gemene deler is wel dat de klankbordgroep het belangrijkste instrument is in de regio's om actieve betrokkenheid te organiseren. Belangrijkste doelen van de klankbordgroep zijn voor de respondenten het informeren van maatschappelijke partijen over het implementatieproces en het adviseren van bestuurders over te nemen beslissingen.

Ik hoop dat de resultaten van deze inventarisatie leiden tot een nog betere samenwerking in de stroomgebieden tussen maatschappelijke partijen en de verantwoordelijke overheden, zowel binnen als buiten de klankbordgroepen.

Silvia Schikhof

Deelprogramma communicatie en publieke participatie KRW/WB21

DG Water, Ministerie Verkeer en Waterstaat

INHOUD

WOORD VOORAF	5
INHOUD	7
ACTIEVE BETROKKENHEID IN DEELSTROOMGEBIED SCHELDE: WAT VALT OP?	9
I. ACHTERGROND EN OPZET VAN HET ONDERZOEK	13
I.1 Achtergrond	13
I.2 Doelstellingen en onderzoeksvragen	13
I.3 Aanpak van het gehele project	14
I.4 Opzet van het onderdeel: telefonische enquête	15
I.5 Steekproef Schelde	16
I.6 De vragenlijst	17
I.7 De rapportage	17
I.8 Statistische relevantie	17
I.9 Leeswijzer	17
I.10 Toelichting bij het lezen van de tabellen	18
II. SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN DE TELEFONISCHE ENQUÊTE	19
II.1 Deelname van de respondenten aan overlegvormen voor de KRW	19
II.2 Interpretatie van actieve betrokkenheid	19
II.3 Mogelijkheden om zich te informeren	20
II.4 Organisatie en werking van de klankbordgroep	20
II.5 Overige werkvormen voor actieve betrokkenheid	22
II.6 Verwachtingen ten aanzien van de verdere invulling	22
III. UITWERKING VAN DE ANTWOORDEN PER ENQUÊTEVRAAG	23
III.1 Deelname van de respondenten aan overlegvormen voor de KRW	23
III.2 Interpretatie van actieve betrokkenheid	26
III.3 Mogelijkheden om zich te informeren	28
III.4 Organisatie en werking van de klankbordgroep	30
III.5 Overige werkvormen voor actieve betrokkenheid	41
III.6 Verwachtingen ten aanzien van de verdere invulling	42
BIJLAGE 1A. OVERZICHT VAN DE RESPONDENTEN	
BIJLAGE 1B. SAMENSTELLING VAN DE KLANKBORDGROEP	
BIJLAGE 2. GERAADPLEEGDE BRONNEN BIJ DE VOORBEREIDING VAN DE ENQUÊTE	
BIJLAGE 3. VRAGENLIJST	

ACTIEVE BETROKKENHEID IN DEELSTROOMGEBIED SCHELDE: WAT VALT OP?

Introductie

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) schrijft voor dat er eind 2009 zogenaamde stroomgebiedsbeheersplannen gereed dienen te zijn voor de grote (internationale) stroomgebieden in Europa. Bovendien vraagt de KRW van de verantwoordelijke overheden om 'de actieve betrokkenheid van alle geïnteresseerde partijen' bij de totstandkoming van deze plannen te stimuleren. Hierbij worden geen nadere voorschriften gegeven. Het staat de overheden in ieder (deel)stroomgebied vrij, om deze betrokkenheid zó te organiseren, dat deze goed past bij de eigen organisatie van de voorbereiding van het (deel)stroomgebiedsplan.

Om de Nederlandse deelstroomgebieden hierbij te ondersteunen hebben DG Water en het Landelijk Overleg van Regionale Communicatiecoördinatoren (LORC) het onderhavige project gestart, met als belangrijkste onderdeel een landsdekkende enquête. De enquête brengt in beeld, wat de overheden en maatschappelijke partijen in de Nederlandse deelstroomgebieden Rijn-Oost, Rijn-Midden, Rijn-West, Rijn-Noord, Eems (waarbij Eems-Dollard en Nedereems als één deelstroomgebied zijn beschouwd; zie paragraaf 1.4 voor een toelichting), Maas en Schelde zelf onder 'actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen' verstaan, hoe zij de werking van de bestaande regionale Klankbordgroepen waarderen, en welke andere werkvormen volgens hen voor de toekomst aandacht verdienen.

Dit rapport bevat de uitkomsten van deze enquête voor de regio Schelde. De vragen (zie bijlage 3) zijn beantwoord door zestien respondenten, waaronder negen maatschappelijke partijen en zeven vertegenwoordigers van bij de KRW betrokken overheden. Over de opzet van de enquête en de selectie van respondenten kan men lezen in hoofdstuk I. Hoofdstuk II geeft de uitkomsten van de enquête op hoofdlijnen weer en in hoofdstuk III wordt gedetailleerd verslag gedaan van de antwoorden per vraag.

In deze 'gekleurde' notitie voorin het rapport halen de onderzoekers een aantal opvallende punten naar voren uit de enquêteresultaten in de regio Schelde. Soms tekenen zich bepaalde patronen af in de antwoorden. Ook is het interessant om te zien, hoe de uitkomsten in dit ene deelstroomgebied verschillen van de gemiddelde uitkomsten voor alle zeven onderzochte deelstroomgebieden. Deze landelijk gemiddelde uitkomsten zijn in de tekst steeds door middel van cursieve letters weergegeven. Hierbij moet worden opgemerkt dat in de regio's de klankbordgroepen op eigen wijze zijn opgezet en ingevuld. Dat betekent dat er wel overeenkomsten zijn tussen de regio's, maar dat er ook maatwerk en verschil is.

De betekenis die de onderzoekers hier geven aan de resultaten is niet de enige mogelijke betekenis. Betrokkenen uit de regio Schelde zullen meer, en andere voor hen belangrijke punten uit de rapportage kunnen halen. De notitie kan worden gelezen als een samenvatting met accenten, bedoeld als opstap voor de discussie in de regio.

Interpretatie van actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen

Voor de respondenten in de regio Schelde is het helder wat actieve betrokkenheid betekent: het gaat om 'goed geïnformeerd worden' en 'belangen kunnen inbrengen in het bestuurlijk overleg'. Het kan ook inhouden dat er kennis en belangen worden ingebracht in het ambtelijk overleg, maar deze betekenissen komen pas hierna. Daarmee wijkt het beeld in de regio Schelde licht af van het landelijk gemiddelde over alle regio's. *Gemiddeld voor alle zeven onderzochte KRW-regio's is de top-3 van meest genoemde betekenisse van actieve betrokkenheid:*

1. *goed geïnformeerd worden*
2. *belangen kunnen inbrengen in de ambtelijke voorbereiding*
3. *belangen kunnen inbrengen in het bestuurlijk overleg*

In de regio Schelde heeft het betrekken van maatschappelijke partijen bij de bestuurlijke processen dus relatief wat meer aandacht dan het betrekken van deze groepen bij de ambtelijke voorbereiding.

Doelen van actieve betrokkenheid

De respondenten uit alle regio's samen vinden dat belangrijke doelen van actieve betrokkenheid zijn:

1. *realistische maatregelen ontwerpen*
2. *[ex aequo:] - kwaliteit van beslissingen verhogen*
 - *zorgen dat de gevolgen in beeld komen*
 - *koppelen van kansen*

Ook de respondenten van de regio Schelde plaatsen deze doelen bovenaan. Met name het eerste doel, realistische maatregelen ontwerpen, krijgt in vergelijking met het gemiddelde over alle regio's een hoge score.

De Klankbordgroep

De Klankbordgroep bij het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) wordt door de respondenten in de regio Schelde belangrijk gevonden, maar niet belangrijker dan in andere regio's. Wanneer *in alle regio's wordt gevraagd naar het oorspronkelijke doel van de Klankbordgroep, dan luidt het meest gehoorde antwoord:*

1. *informerende van maatschappelijke partijen over de voortgang van het implementatieproces;*

direct gevolgd door:

2. *adviseren van bestuurders over te nemen beslissingen in het implementatieproces;*

en op een iets grotere afstand:

3. *informerende van ambtenaren en bestuurders over belangen, wensen en visies van maatschappelijke partijen.*

In de regio Schelde wordt het tweede doel, adviseren van bestuurders, door de meesten gezien als het oorspronkelijke doel, en het informeren van maatschappelijke partijen komt hier direct na. Opvallend is dat het derde doel, waarbij het juist gaat om de informatiestroom van maatschappelijke partijen richting ambtenaren en bestuurders, in de regio Schelde door slechts één respondent wordt genoemd.

Dit wordt ook zichtbaar in de werking van de Klankbordgroep in de praktijk. Terwijl landelijk gemiddeld de Klankbordgroep vaak de functie 'loket waar je als maatschappelijke partij signalen kunt afgeven' vervult (staat op de 3e positie), komt deze functie in de praktijk van de regio Schelde pas op een gedeelte 15^e plaats. Adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg staat bovenaan als meest vervulde functie van de Klankbordgroep Schelde in de praktijk.

Wanneer aan de Schelde-respondenten gevraagd wordt naar hun ideaalplaatje voor de Klankbordgroep, dan moet deze bestuurlijke advisering haar eerste plek delen met 'platform voor het uitwisselen van standpunten tussen de leden' en 'aanleveren van sector kennis'. Het gaat hier om functies die in de praktijk al goed opgepakt worden, en het betekent dus geen grote verandering van de organisatie van de Klankbordgroep om deze verder te versterken. Dat ligt anders met de wens van veel respondenten om de Klankbordgroep meer als 'denktank voor creatieve oplossingen' te laten fungeren (stijgt van 21^e positie in de praktijk naar 6^e positie in wensplaatje). Wat vraagt dit van de organisatie van de Klankbordgroep?

Tenslotte valt op, dat in vergelijking met de andere KRW-regio's de respondenten in de regio Schelde het relatief belangrijk vinden dat er in de Klankbordgroep voorstellen worden ontwikkeld met draagvlak, en compromissen worden gezocht.

Vervolgens is aan de respondenten gevraagd hoe tevreden zij zijn met de wijze, waarop de Klankbordgroep de functies die zij belangrijk vinden, nu vervult. Dan valt op dat de responden-

ten van de regio Schelde over de vervulling van de meeste functies relatief tevredener zijn dan de respondenten van de andere regio's. Iets minder tevreden zijn ze over 'denktank voor creatieve oplossingen' en 'creëren van draagvlak bij de achterbannen'.

De Decembernota is in de Klankbordgroep Schelde duidelijk besproken. In de regio Schelde wordt deze door meer respondenten dan in de andere regio's genoemd als belangrijk onderwerp in 2006. Net als in de andere regio's zien de Schelderrespondenten het advies aan het RBO en de inhoudelijke verdieping als hun belangrijkste activiteiten. Opvallend is, dat ze zowel de kwaliteit als de effectiviteit van beide als goed beoordelen. In het afgelopen jaar is de Klankbordgroep Schelde daarnaast, meer dan de andere regio's, bezig geweest met voorstellen voor maatregelenpakketten. De respondenten zijn niet eenduidig over de kwaliteit hiervan en beoordelen de effectiviteit als te mager.

Als tenslotte wordt gevraagd waarmee de Klankbordgroep moet doorgaan, wordt door de respondenten van Schelde 'informer en adviseren van het RBO' wederom het meest genoemd. *Gemiddeld over alle regio's wordt, naast informeren en adviseren van het RBO even vaak geantwoord: 'kennisoverdracht en kennisuitwisseling'.* Voor de Schelderrespondenten komt deze activiteit pas veel later.

Andere overleggroepen; informatie, transparantie en terugkoppeling

Opvallend is, dat in de regio Schelde de respondenten relatief weinig deelnemen aan andere overlegvormen dan de Klankbordgroep. Van de onderzochte KRW-regio's is Schelde bovendien de enige waar geen sprake is van gebiedsgroepen.

De respondenten van de hele steekproef zijn relatief weinig tevreden over de mogelijkheden om zich te informeren over de agenda van het Regionaal Ambtelijk Overleg. In de regio Schelde speelt deze ontevredenheid veel minder. Een onderwerp waarover men zich in Schelde wat moeilijker kan informeren, is: 'de mogelijkheden om uw mening naar voren te brengen'. Dit sluit aan bij een eerdere uitkomst van de enquête, namelijk dat de 'loketfunctie' van de Klankbordgroep in Schelde weinig ontwikkeld is.

Belangrijke kanalen voor informatie over het KRW-proces, gemiddeld voor alle regio's, zijn:

- 1. regionale Klankbordgroep*
- 2. collega's van andere organisaties*
- 3. collega's van de eigen organisatie*

Een aparte vermelding verdient ook de relatief hoge notering van internet als bron voor informatie in de KRW-regio's: deze komt direct na collega's op de vierde plaats. Het patroon voor de regio Schelde is ongeveer hetzelfde, met dien verstande dat internet hier een relatief minder belangrijk kanaal vormt. Daarentegen wordt de regionale communicatie-coördinator juist wat meer geraadpleegd dan in de meeste andere regio's.

De transparantie van de overlegvormen Klankbordgroep, RBO en RAO wordt in de zeven onderzochte regio's over het algemeen als niet erg groot ervaren. Wat in het RBO gebeurt, is relatief nog het meest helder (ca. 40% zegt nee of weet niet). Het RAO is het meest ondoorzichtig. Circa de helft van de ondervraagden meent dat zij onvoldoende kan nagaan op basis van welke argumenten hier beslissingen zijn genomen. De antwoorden van de respondenten van Schelde wijken af van dit patroon. De Klankbordgroep wordt transparanter ervaren dan in de andere regio's, en ook het RAO is voor de Schelderrespondenten net iets inzichtelijker dan gemiddeld. Voor het RBO geldt dit niet.

In de enquête is ook gevraagd naar de tevredenheid met de terugkoppeling vanuit diverse groepen. Ook hier geldt, dat de respondenten van alle regio's gemiddeld niet zo erg tevreden

zijn met de terugkoppeling uit Klankbordgroep, RBO en RAO. In de regio Schelde is men hierover relatief meer tevreden.

Over de terugkoppeling naar de eigen achterban zijn de meeste respondenten eveneens tevreden; met name voor maatschappelijke organisaties is dit minder reden om tevreden te zijn. Opvallend is dat een groot aantal respondenten aangeeft, niet op de hoogte te zijn van de terugkoppeling van maatschappelijke organisaties naar hun achterban.

De verantwoordelijkheid voor het terugkoppelen naar achterbannen moet, aldus de helft van de respondenten in de onderzochte regio's, bij het desbetreffende lid van de Klankbordgroep liggen. Nog eens een kwart vindt dat dit een verantwoordelijkheid is van rijk en provincies, als trekkers van het implementatieproces. De antwoorden van Schelde sluiten aan bij dit patroon.

Actieve betrokkenheid in de regio Schelde in de komende jaren

Maatschappelijke partijen kunnen ook op andere manieren betrokken worden dan door middel van een Klankbordgroep. *Werkvormen die gemiddeld over de zeven onderzochte regio's het meest interessant gevonden worden voor de komende periode zijn:*

- 1. organiseren van specifieke doelgroepbijeenkomsten*
- 2. stimuleren van activiteiten van maatschappelijke organisaties die aansluiten bij de implementatie van de KRW*
- 3. organiseren van kennisworkshops*

Deze drie staan ook bovenaan in de regio Schelde. Aardig om te zien is, dat 'het organiseren van openbare discussies met bestuurders' een relatief hoge plek (4^e positie) krijgt toebedeeld door de respondenten van de regio Schelde. Dit houdt mogelijk verband met het feit dat de Klankbordgroep hier meer bestuurlijk geïoriënteerd is dan in de meeste andere regio's.

Een relatief groot aantal Schelderrespondenten geeft aan inmiddels goede ervaringen te hebben opgedaan met werkvormen voor het creëren van draagvlak en communicatie met de achterban. Deze ervaringen willen ze graag delen met andere regio's.

Aan de maatschappelijke organisaties en rechtstreeks belanghebbenden onder de respondenten is ook gevraagd welke bijdrage zij zelf de komende jaren willen leveren aan het stimuleren van actieve betrokkenheid. *Gemiddeld over alle regio's staan de volgende bijdragen bovenaan:*

- 1. informeren van de eigen achterban*
- 2. [ex aequo:] - organiseren van interactie met de eigen achterban*
 - bijdragen aan de beoordeling van maatregelenpakketten op maatschappelijke haalbaarheid*

In de regio Schelde willen de geïnterviewde maatschappelijke partijen in de eerste plaats bijdragen aan de beoordeling van maatregelenpakketten op maatschappelijke haalbaarheid. Opvallend is, dat zij naast het organiseren van interactie met de eigen achterban, ook het organiseren van interactie met specifieke andere doelgroepen relatief vaak als mogelijke bijdrage aanvoeren. Op de vraag, wat zij in dit verband nodig hebben van de deelnemende overheden, komt geen eenduidig antwoord. Het meest genoemd wordt: concrete voorstellen en realistische maatregelen.

I. ACHTERGROND EN OPZET VAN HET ONDERZOEK

I.1 Achtergrond

De Europese Kaderrichtlijn Water schrijft voor dat er eind 2009 zogenaamde stroomgebiedsbeheersplannen gereed dienen te zijn voor de grote (internationale) stroomgebieden in Europa. Voor Nederland gaat het om de stroomgebieden van de Rijn, de Maas, de Schelde en de Eems. Ten behoeve van de ambtelijke voorbereiding en politieke besluitvorming in de Nederlandse context (huis van Thorbecke) zijn deze vier stroomgebieden nader ingedeeld in acht deelstroomgebieden, te weten: Rijn-Oost, Rijn-Midden, Rijn-West, Rijn-Noord, Nedereems, Eems-Dollard, Maas en Schelde. Deze worden ook wel KRW-regio's genoemd.

Bij de voorbereiding van de (deel)stroomgebiedsbeheersplannen dienen de verantwoordelijke overheden het publiek niet alleen te informeren en te consulteren; van hen wordt ook gevraagd om de 'actieve betrokkenheid van alle geïnteresseerde partijen' te stimuleren. In de afgelopen jaren zijn hiervoor op landelijk en regionaal niveau verschillende acties in gang gezet. Na een brede inventarisatie van visies en wensen heeft het directoraat-generaal Water (DGW) van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W) eind 2004 een aantal werkvormen voorgesteld voor actieve betrokkenheid van maatschappelijke organisaties bij de landelijke implementatie van de KRW. Hierbij is onderscheid gemaakt in werkvormen om belangen in te brengen en om kennis en deskundigheid in te brengen. Van een groot deel van deze werkvormen wordt inmiddels gebruik gemaakt (Ovaa en Ottow, 2006).

Op regionaal niveau zijn, eveneens vanaf 2004, klankbordgroepen ingericht om maatschappelijke partijen in de gelegenheid te stellen actief betrokken te zijn bij de implementatie op deelstroomgebiedsniveau. Deze klankbordgroepen zijn niet in iedere regio even gemakkelijk van de grond gekomen. In 2005, bij de evaluatie van de landelijke werkvormen, spraken maatschappelijke organisaties hierover hun zorg uit. Inmiddels kennen alle KRW-regio's, met uitzondering van Eems-Dollard, een Klankbordgroep voor maatschappelijke partijen. Wel loopt de aard en de werking van deze Klankbordgroepen sterk uiteen.

Om in 2007 en 2008 de regionale KRW-doelen en -maatregelenpakketten concreet te kunnen vaststellen is een goede afstemming met maatschappelijke partijen in de regio noodzakelijk. Voorgestelde doelen en maatregelen zullen immers niet zonder gevolgen zijn voor economische sectoren en andere belangen in de regio. Deze groepen zullen geïnformeerd willen worden over voorstellen; hun sector kennis, gebiedskennis, specifieke belangen en afwegingen willen inbrengen; willen meedenken in de voorbereiding van besluiten. Hierbij kunnen de regionale Klankbordgroepen een belangrijke rol spelen. Maar daarnaast kunnen ook andere werkvormen ontwikkeld worden, om de interactie met doelgroepen en andere belanghebbenden goed te organiseren.

I.2 Doelstellingen en onderzoeksvragen

Met dit project wordt beoogd **om de KRW-regio's te ondersteunen bij het verder ontwikkelen van succesvolle werkvormen voor actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen bij de implementatie van de KRW.**

Dit wordt uitgewerkt in de volgende deeldoelstellingen:

- In beeld brengen van visies en wensen van verschillende regionale partijen (maatschappelijke partijen en overheden) ten aanzien van de vormgeving van actieve betrokkenheid

- In beeld brengen van de werking van regionale klankbordgroepen tot nu toe
- Verzamelen van feedback voor de organisatoren van regionale actieve betrokkenheid
- Aanreiken van mogelijkheden om van elkaars aanpak te leren.

Het onderzoek heeft hiermee deels een evaluerend karakter (werking van de klankbordgroepen) en deels een inventariserend karakter (visies, wensen, ideeën). Tegelijk kan er van de uitvoering van het onderzoek ook een stimulerende werking uitgaan; de vragen die gesteld worden tijdens het onderzoek kunnen respondenten aan het denken zetten of op ideeën brengen.

De wijze waarop actieve betrokkenheid vorm gegeven wordt, kan per regio verschillen. Het onderzoek heeft dan ook niet tot doel een vergelijking tussen de regio's te maken. Met de uitkomsten kan iedere KRW-regio zelf zijn voordeel doen.

Leidend in het project zijn de volgende onderzoeksvragen:

- a. Wat verstaan de regionale actoren zelf onder 'actieve betrokkenheid' van maatschappelijke partijen bij de implementatie van de KRW?
- b. Welke functies vervullen de regionale Klankbordgroepen tot nu toe, en welke wensen leven bij er bij maatschappelijke partijen en overheden ten aanzien van de werking van de Klankbordgroep in de komende jaren?
- c1. Kunnen regionale actoren zich voldoende informeren over het KRW-proces in de regio (agenda's, mogelijkheden om eigen standpunten in te brengen, etc)?
- c2. Hoe wordt de transparantie en terugkoppeling van relevante overleggen ervaren (Klankbordgroep, Regionaal Bestuurlijk Overleg, Regionaal Ambtelijk Overleg)?
- d1. Welke andere werkvormen om maatschappelijke partijen te betrekken verdienen aldus betrokkenen voor de komende jaren overweging?
- d2. Met welke werkvormen hebben regionale actoren in dit verband goede ervaringen, die zij willen delen met andere regio's?

De antwoorden op deze vragen bieden een goede basis voor de regio, om te kijken hoe de actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen hier de komende jaren het beste opgepakt kan worden.

I.3 Aanpak van het gehele project

Het totale project wordt aangepakt in 4 stappen:

Stap 1: deskstudy. Op basis van beschikbare informatie wordt de stand van zaken met betrekking tot de regionale klankbordgroepen in beeld gebracht.

Stap 2: telefonische enquête. Een selectie van maatschappelijke organisaties, rechtstreeks belanghebbenden en overheden in de zeven onderzochte KRW-regio's wordt bevraagd op hun visie, ervaringen en wensen betreffende actieve betrokkenheid bij de implementatie van de KRW in hun regio.

Stap 3: half open interviews met de voorzitters van het Regionaal Ambtelijk Overleg in de zeven regio's, tegen de achtergrond van de resultaten van de enquête.

Stap 4: afsluitende workshop waarin de resultaten worden gepresenteerd, leerpunten worden bediscussieerd en ervaringen met verschillende werkvormen kunnen worden uitgewisseld.

In opdracht van het RIZA heeft IBT Marktonderzoek de tweede stap van het onderzoek: de telefonische enquête uitgevoerd. Deze rapportage heeft dan ook uitsluitend betrekking op dat onderdeel.

1.4 Opzet van het onderdeel: telefonische enquête

In het proces van de implementatie van de KRW worden acht deelstroomgebieden onderscheiden:

- Rijn-Oost
- Rijn-Midden
- Rijn-West
- Rijn-Noord
- Nedereems
- Eems-Dollard
- Maas
- Schelde

Aangezien het ambtelijk en bestuurlijk overleg in de regio Eems-Dollard anders is georganiseerd dan in de andere KRW-regio's (deels internationaal), en hier geen regionale Klankbordgroep met maatschappelijke partijen is ingericht maar een gebiedsgroep, is besloten om geen aparte enquête over actieve betrokkenheid in de regio Eems-Dollard te houden. De regio Eems is als een geheel beschouwd, waarbij de vragen die betrekking hebben de Klankbordgroep (vragen b en c) uitsluitend betrekking hebben op de regio Nedereems. De resultaten van deze enquête zijn in stap 3 van het project besproken met beide RAO-voorzitters tegelijk, van Nedereems en Eems-Dollard.

Binnen de verschillende regio's is onderscheid gemaakt in drie categorieën respondenten, die elk op een andere wijze te maken hebben met de implementatie van de KRW:

- regionaal actieve maatschappelijke organisaties
- rechtstreeks belanghebbenden
- vertegenwoordigers van betrokken overheden.

Per regio zijn van elke categorie verschillende organisaties ondervraagd. Onderstaand overzicht geeft de ideale steekproef per regio weer. Niet in alle gevallen is voor elke organisatie een respondent bereid gevonden mee te werken, waardoor steekproeven per regio kunnen afwijken. In de steekproef zijn zowel leden als agendaleden als niet-leden van de klankbordgroep betrokken.

Alle respondenten zijn door RIZA in samenwerking met de verschillende LORC-leden aangeleverd. De enquêtes in de zeven regio's zijn afgenomen in de periode oktober-november 2006.

IDEALE STEEKPROEF
Regionaal actieve maatschappelijke organisaties Milieu organisatie Landbouw organisatie KvK of VNO-NCW of Havenbedrijf Recreatie-ondernemers-organisatie Hengelsport-vereniging IVN Rechtstreeks belanghebbenden Terreinbeheerder 2 x Drinkwaterbedrijf Bedrijf dat vermoedelijk te maken krijgt met water-maatregelen Vertegenwoordigers van betrokken overheden Voorzitter klankbordgroep Provincie Waterschap 2 x Gemeente 3 x Regionale directie Rijkswaterstaat Divers

1.5 Steekproef Schelde

In onderstaand overzicht zijn de geselecteerde respondenten van de KRW-regio Schelde weergegeven. In totaal zijn in deze regio 16 telefonische vraaggesprekken gevoerd met medewerkers van de volgende instanties:

- 6 vraaggesprekken met regionale actieve maatschappelijke organisaties
- 3 vraaggesprekken met rechtstreeks belanghebbenden
- 7 vraaggesprekken met vertegenwoordigers van betrokken overheden

SCHELDE	N=16
regionaal actieve maatschappelijke organisaties	
Milieu organisatie	1
Landbouw organisatie	1
KvK of VNO-NCW of Havenbedrijf	1
Recreatie-ondernemers-organisatie	1
Hengelsport-vereniging	1
IVN	1
rechtstreeks belanghebbenden	
Terreinbeheerder 1	1
Drinkwaterbedrijf	1
Bedrijf dat vermoedelijk te maken krijgt met water-maatregelen	1
vertegenwoordigers van betrokken overheden	
Voorzitter Klankbordgroep	1
Provincie	2
Waterschap 1	1
Waterschap 2	1
Regionale directie Rijkswaterstaat	1
divers	1

Bijlage 1A geeft een overzicht van de respondenten van de enquête in de regio Schelde. Tevens is in bijlage 1B een recent overzicht van de leden van de Klankbordgroep opgenomen.

I.6 De vragenlijst

Bij de voorbereiding van de vragenlijst is gebruik gemaakt van diverse bronnen, opgenomen in bijlage 2 achter in dit rapport. De vragenlijst (zie bijlage 3) bestaat voornamelijk uit gesloten vragen. Tevens zijn enkele open vragen opgenomen. De open vragen zijn na afloop van het veldwerk gecodeerd met als doel ze op te kunnen nemen in de tabellen. Tijdens het interview was het voor de respondent mogelijk gebruik te maken van toonkaarten die hen van tevoren toegezonden waren. Deze toonkaarten waarop de antwoordcategorieën van een groot deel van de vragen te zien waren, hadden als doel het interview te vergemakkelijken en te versnellen. Wanneer bij een vraag gebruik is gemaakt van een toonkaart is hier in de tabel melding van gemaakt.

De pilot (5 gesprekken) voorafgaand aan het daadwerkelijke veldwerk is bijgewoond door de opdrachtgever. Door ter plaatse mee te luisteren met de telefonische interviews was het mogelijk in samenspraak met de opdrachtgever aanpassingen in de vragenlijst direct door te voeren.

I.7 De rapportage

Bij de rapportage is gezocht naar patronen in resultaten tussen de verschillende typen organisaties. Wanneer opvallende verschillen waargenomen zijn is hier melding van gemaakt. Als dit niet het geval is is over de hele steekproef gerapporteerd.

Voor elke KRW-regio is een afzonderlijk rapport geschreven met de resultaten van de enquête in de betreffende regio. In het rapport worden geen uitspraken gedaan over de betekenis van deze resultaten. In een aparte notitie voorin het rapport (gekleurde pagina's) doen de onderzoekers hiervoor wel een eerste aanzet. Ze hebben hier verwoord wat hen opvalt aan de uitkomsten van de enquête in de betreffende regio. Dit is gedaan door antwoorden op vragen te combineren, en door na te gaan in hoeverre de uitkomsten in de betreffende regio verschillen van de gemiddelde uitkomsten van de enquête voor alle zeven onderzochte KRW-regio's. De betekenis die de onderzoekers hier geven aan de resultaten is bedoeld als een opstap voor de discussie in de regio.

I.8 Statistische relevantie

In dit onderzoek zijn uit de verschillende KRW-regio's (zeer) kleine steekproeven getrokken. Een cijfermatige vaststelling kan in dit geval wel gegeven worden, maar alleen met daarbij de kanttekening dat de resultaten meer kwalitatief van aard zijn en slechts verkennend en inventariserend. Er is dan ook voor gekozen de resultaten in dit onderzoek in absolute termen weer te geven.

I.9 Leeswijzer

Hoofdstuk II vat de belangrijkste resultaten van de telefonische enquête in deze regio puntsgewijs samen. Steeds wordt verwezen naar de bladzijden in hoofdstuk III, waarin de uitkomsten uitgebreider zijn weergegeven.

In hoofdstuk III zijn de antwoorden per enquêtevraag uitgewerkt. Paragraaf III.1 geeft wat achtergrondinformatie over de respondenten: bij welke overleggroepen voor de implementatie van de KRW zijn zij betrokken? Hoe belangrijk zijn die overleggroepen voor hen ten opzichte

van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen? Een indicator hiervoor kan ook zijn: de tijd die per maand gemiddeld aan de betreffende overleggroep besteed wordt. In paragraaf III.2 wordt ingegaan op hetgeen men onder actieve betrokkenheid verstaat met betrekking tot de Kaderrichtlijn Water. Ook wordt het belang van de doelen die actieve betrokkenheid kan dienen geïnventariseerd.

Paragraaf III.3 richt zich specifiek op de informatie omtrent de betrokkenheid bij de KRW: welke informatie heeft men verkregen, welke informatiekkanalen worden het meest belangrijk geacht en waarover heeft men onvoldoende informatie.

Paragraaf III.4 is geheel gewijd aan de Klankbordgroep (KBG): Met welke doel is de KBG opgericht volgens de betrokkenen, is de keuze voor dit doel de juiste.

Vervolgens wordt ingegaan op de samenstelling van de KBG: is deze volgens de respondenten evenwichtig en met welke reden. Aan bod komen ook de functies van de KBG in de praktijk, welke van deze functies worden het meest belangrijk geacht (top 5) en hoe tevreden zijn de betrokkenen met de wijze waarop de KBG de functies vervult.

Het vierde deel van dit hoofdstuk richt zich op de transparantie van de KBG: is het voldoende duidelijk op basis van welke argumenten beslissingen zijn genomen en in hoeverre is men tevreden over de terugkoppeling vanuit de verschillende betrokken partijen en bij wie ligt de verantwoordelijkheid voor het terugkoppelen naar achterbannen.

Ook de agenda van de KBG komt aan bod: wat zijn de belangrijkste agendapunten geweest in het afgelopen jaar, waren deze relevant, kan men voldoende invloed uitoefenen op de agenda van de KBG en welke onderwerpen heeft men gemist? Ook de bijeenkomsten van de KBG worden bekeken: in welke mate is men tevreden over de voorbereiding en wat zijn hiervoor de redenen en is de frequentie de juiste. Welke activiteiten of resultaten heeft de KBG in het afgelopen jaar gerealiseerd en wat was de kwaliteit en effectiviteit van elk van deze resultaten?

Tenslotte wordt stilgestaan bij verbeterpunten voor de KBG: Waar moet deze mee doorgaan, waar moet deze mee stoppen en wat moet opgepakt worden?

Paragraaf III.5: De KBG is niet het enige middel om actieve betrokkenheid te stimuleren: welke andere werkvormen verdienen volgens de betrokkenen overweging en met welke werkwijzen heeft men zelf goede ervaringen die voor andere regio's van nut kunnen zijn.

In paragraaf III.6 wordt geïnventariseerd wat de maatschappelijke organisaties en rechtstreeks belanghebbenden denken nodig te hebben om actief betrokken te kunnen zijn. Welke bijdragen zou de organisatie willen leveren om actieve betrokkenheid te stimuleren en wat wordt in dit verband van de betrokken overheden verwacht?

I.10 Toelichting bij het lezen van de tabellen

Helemaal linksboven in de tabellen staat de vraagstelling en direct daaronder staat de steekproefbasis van de vraag (bv: basis: allen). Daaronder is de volledige vraag zoals deze gesteld is weergegeven.

Wanneer n-getallen (de aantallen respondenten die een bepaalde vraag beantwoord hebben) afwijken van de originele steekproef, is dit doorgaans te herleiden op een voorgaande vraag: er heeft zich een bepaalde selectie voorgedaan. Indien dit niet het geval is, zal het afwijkende aantal respondenten tekstueel worden toegelicht.

Verder wordt in het rapport gebruikt gemaakt van de volgende tekens:

- = komt niet voor/wordt niet op gescoord
- Wn/ga = weet niet/ geen antwoord

II. SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN DE TELEFONISCHE ENQUÊTE

Deze samenvatting geeft de belangrijkste resultaten per cluster van enquêtevragen weer. Steeds kan de lezer in de gelijknamige (en gelijk genummerde) paragrafen in hoofdstuk III meer gedetailleerde informatie vinden over de beantwoording van de desbetreffende vragen door de verschillende categorieën respondenten.

II.1 Deelname van de respondenten aan overlegvormen voor de KRW (par. III.1)

Voor twaalf van de zestien ondervraagden in de regio Schelde geldt dat de sector die, of het belang dat de organisatie waarvoor men werkt vertegenwoordigt, waarschijnlijk te maken krijgt met maatregelen voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn Water. Voor zeven respondenten krijgt het bedrijf of de woonomgeving hier waarschijnlijk mee te maken.

Tien van de zestien ondervraagden nemen deel aan de Klankbordgroep bij het Regionaal Bestuurlijk Overleg, waaronder vier maatschappelijke organisaties, drie rechtstreeks belanghebbenden en drie vertegenwoordigers van betrokken overheden, allen in de regio Schelde. Eén rechtsreeks belanghebbende is tevens lid van de Klankbordgroep in een andere KRW-regio, Regio Maas. Deze overlegvorm is voor vrijwel alle leden belangrijk ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen. De overheden besteden er relatief veel tijd per maand aan.

Buiten de Klankbordgroep neemt men relatief weinig deel aan andere overlegvormen. Wel nemen vier respondenten in deze steekproef deel aan een werkgroep, allen overheden. Ook deze werkvorm wordt belangrijk geacht door de leden.

Het Regionaal Bestuurlijk Overleg en het Regionaal Ambtelijk Overleg worden respectievelijk bijgewoond door drie en vijf overheden, die deze overlegvormen allen (zeer) van belang vinden.

II.2 Interpretatie van actieve betrokkenheid (par. III.2)

Actieve betrokkenheid wordt breed geïnterpreteerd. Men kan zich kortom vinden in veel van de aangedragen betekenissen van actieve betrokkenheid. Twee betekenissen die in het oog springen doordat ze beide door twaalf ondervraagden genoemd worden zijn:

- goed geïnformeerd worden
- het kunnen inbrengen van belangen in het bestuurlijk overleg

Overige betekenissen die door minimaal de helft van de ondervraagden geassocieerd worden met actieve betrokkenheid zijn:

- het kunnen inbrengen van kennis in de ambtelijke voorbereiding (vooral maatschappelijke organisaties)
- bijdragen aan het ontwerp van maatregelenpakketten
- inbrengen van belangen in de ambtelijke voorbereiding

Actieve betrokkenheid kan verschillenden doelen dienen. Elk van de ondervraagden is een aantal doelen voorgelegd aan welke een waarde diende te worden toegekend, waarbij 5= zeer belangrijk en 1= minder belangrijk. De doelen van actieve betrokkenheid zijn voor de respondenten in de regio Schelde, in volgorde van belang:

- ontwerpen van realistische maatregelen (gemiddeld 4.50)
- zorgen dat de gevolgen in beeld komen (gemiddeld 4.20) (vooral overheden)
- verhogen van de kwaliteit van beslissingen (gemiddeld 4.13)

- meekrijgen van het maatschappelijk veld (gemiddeld 4.13)
- het koppelen van kansen (gemiddeld 4.06)
- mogelijk maken van maatwerk (gemiddeld 3.75)(vooral maatschappelijke organisaties en rechtstreeks belanghebbenden)
- aanboren van kennis en creativiteit (gemiddeld 3.69)
- uitoefenen van invloed op maatregelen en kosten (gemiddeld 3.67)

II.3 Mogelijkheden om zich te informeren (par. III.3)

Voor de meeste respondenten is het eenvoudig om informatie te vergaren over alle soorten genoemde onderwerpen. Over *de wijze waarop het besluitvormingsproces in de regio wordt georganiseerd* kunnen veertien van de zestien respondenten zich voldoende informeren. Over *de werkwijze in de Klankbordgroepen, de mate waarin het belang in het geding is, de voortgang van het proces en de agenda van zowel het Regionaal Bestuurlijk als het Regionaal Ambtelijk Overleg* kunnen twaalf van de zestien ondervraagden zich voldoende informeren. De *mogelijkheden om hun mening naar voren te brengen* zijn voor elf geïnterviewden voldoende inzichtelijk.

Het belangrijkste informatiekanaal voor deze onderwerpen in het algemeen is *collega's*; ofwel collega's van de eigen organisatie ofwel collega's van andere organisaties (samen dertien keer genoemd). Ook de *regionale Klankbordgroep* wordt veel gebruikt als informatiekanaal. Minst gebruikte kanalen zijn de voorlichting en communicatieafdelingen van het waterschap, Rijkswaterstaat en de gemeente. Deze laatste wordt in het geheel niet genoemd.

Ruim de helft van de respondenten geeft aan geen informatie te missen. Voor de overigen lopen de informatiewensen uiteen.

II.4 Organisatie en werking van de klankbordgroep (par. III.4)

OPZET VAN DE KLANKBORDGROEP (III.4.1)

De respondenten zijn van mening dat de Klankbordgroep in de regio Schelde voornamelijk opgericht is om *bestuurders te adviseren over te nemen beslissingen in het implementatieproces* (7 keer genoemd) en om *maatschappelijke partijen te informeren over de voortgang van het implementatieproces*. (6 keer genoemd). Zij vinden deze doelen een goede keuze.

SAMENSTELLING KLANKBORDGROEP (III.4.2)

Tien van de zestien respondenten (waarvan zes overheden) zijn van mening dat de samenstelling van de Klankbordgroep evenwichtig is. Als reden hiervoor wordt genoemd dat alle relevante partijen erbij betrokken zijn. Drie respondenten zijn het hier niet mee eens, en drie geven aan onvoldoende op de hoogte te zijn van de samenstelling van de Klankbordgroep om hier een oordeel over te kunnen geven.

FUNCTIES VAN DE KLANKBORDGROEP IN DE PRAKTIJK (III.4.3)

In de praktijk vervult de Klankbordgroep volgens de betrokkenen uiteenlopende rollen. Er is dan ook niet één functie die er duidelijk uitspringt. De meestgenoemde functie is het *adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg* (genoemd door tien ondervraagden, waaronder zes overheden). Vervolgens wordt een vijftal praktijkfuncties door negen respondenten genoemd:

- platform voor informatieoverdracht aan de leden
- informeren van de achterbannen (vooral genoemd door overheden)

- platform voor uitwisselen van standpunten tussen de leden
- adviseren van bestuurders
- aanleveren van sectorkennis

De functies en rollen van de Klankbordgroep die men het meest van belang vindt komen gedeeltelijk overeen met de functies en rollen die de Klankbordgroep in de praktijk vervult. De functies *adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg*, *platform voor uitwisselen van standpunten tussen de leden* en *aanleveren van sectorkennis*, allen veel genoemd als praktijkfunctie, worden ook veelvuldig in de top 5 van belangrijkste functies geplaatst. Voor deze drie functies geldt bovendien dat de meeste respondenten tevreden zijn over de uitvoering ervan.

Opvallend is dat drie functies die de Klankbordgroep vaak in de praktijk vervult: *informereren van de achterbannen*, *platform voor informatieoverdracht aan de leden* en *adviseren van bestuurders*, relatief minder belangrijk worden geacht. Andersom valt op, dat de functie *denktank voor creatieve oplossingen* die de Klankbordgroep in de praktijk tot nu toe vrijwel niet vervult, door vijf respondenten als een top 5 functie wordt aangemerkt.

TRANSPARANTIE EN TERUGKOPPELING (III.4.4)

De transparantie van de Klankbordgroep is voor het merendeel van de ondervraagden voldoende. Wat betreft het RAO en het RBO is voor negen respondenten voldoende duidelijk op basis van welke argumenten beslissingen worden genomen. Dit geldt voor vrijwel alle overheden. Bij het RBO is dit voor vijf niet duidelijk (twee maatschappelijke organisaties, één rechtstreeks belanghebbende en twee overheden) en twee bereikt geen informatie. Bij het RAO geldt deze onduidelijkheid voor twee personen, terwijl drie geen informatie bereikt.

Wat betreft de tevredenheid met de terugkoppeling vanuit de verschillende groepen is te zien dat men het meest positief is over de terugkoppeling vanuit het secretariaat van de Klankbordgroep over hetgeen met de bijdragen van de deelnemers wordt gedaan. Over de terugkoppeling van zichzelf naar de achterban en de terugkoppeling van zowel het Regionaal Bestuurlijk als het Regionaal Ambtelijk Overleg zijn meer dan de helft ondervraagden tevreden.

De terugkoppeling van de respondenten zelf vindt veelal intern mondeling plaats. Maar ook interne schriftelijke terugkoppeling wordt veelvuldig gebruikt.

De terugkoppeling naar de achterbannen is volgens de helft van de ondervraagden de verantwoordelijkheid van het desbetreffende lid van de Klankbordgroep. In elk geval vindt slechts één van de respondenten dat dit de verantwoordelijkheid van de Klankbordgroep als geheel is. Drie van de zestien respondenten zijn van mening dat dit de verantwoordelijkheid van rijk en provincies als trekkers van het implementatieproces is.

AGENDAPUNTEN VAN DE KLANKBORDGROEP (III.4.5)

Het belangrijkste agendapunt van de Klankbordgroep in het afgelopen jaar was de Decembernota.

Over de mogelijkheid om invloed te kunnen uitoefenen op de agenda van de Klankbordgroep zijn tien van de zestien ondervraagden tevreden, waaronder vijf overheden.

VOORBEREIDING VAN DE BIJENKOMSTEN VAN DE KLANKBORDGROEP (III.4.6)

Over de voorbereiding van de bijeenkomsten van de Klankbordgroep zijn de leden veelal tevreden of zeer tevreden. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de goede voorbereiding van

de agendapunten en de helderheid van de agenda. Aspecten die minder tot tevredenheid stemmen, betreffen duidelijkheid over hetgeen van de deelnemers wordt verwacht, technisch gehalte van de stukken en hoeveelheid stukken.

FREQUENTIE BIJENKOMSTEN (III.4.7)

Vrijwel alle respondenten vinden de frequentie van de bijeenkomsten van de Klankbordgroep zoals deze nu is goed.

ACTIVITEITEN EN RESULTATEN VAN DE KLANKBORDGROEP (III.4.8)

Het voornaamste resultaat dat de Klankbordgroep volgens de ondervraagden in het afgelopen jaar heeft gerealiseerd is het adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg. Bovendien vindt men de kwaliteit en de effectiviteit ervan goed.

OPMAKEN VAN DE BALANS (III.4.9)

Het meest genoemde punt waar de Klankbordgroep vooral mee door moet gaan is dan ook het informeren en adviseren van het RBO.

Op de vraag, waarmee de Klankbordgroep moet stoppen, voeren enkele respondenten verbeterpunten aan, o.a. over het omgaan met de deskundigheid van adviezen.

Een onderwerp dat de Klankbordgroep zou moeten gaan oppakken is het creëren van draagvlak en verzorgen van goede communicatie naar achterban en burger.

II.5 Overige werkvormen voor actieve betrokkenheid (par. III.5)

Wat betreft andere werkvormen om actieve betrokkenheid te stimuleren heeft men vooral interesse in specifieke doelgroepbijeenkomsten en kennisworkshops, maar ook in het stimuleren van activiteiten van maatschappelijke organisaties die aansluiten bij de implementatie van de KRW en het organiseren van openbare discussies met bestuurders.

Werkwijzen in de Regio Schelde waar men goede ervaringen mee heeft, die men zou willen delen met andere regio's, hebben vooral betrekking op het creëren van draagvlak en goede communicatie naar de achterban.

II.6 Verwachtingen ten aanzien van de verdere invulling (par. III.6)

Om actief betrokken te kunnen zijn, hebben de maatschappelijke partijen in de eerste plaats doelgroepgerichte informatie nodig. Behulpzaam is ook: annotatie van stukken en een heldere vraag.

De bijdragen die de organisaties voor zichzelf zien weggelegd om de actieve betrokkenheid verder vorm te geven en te stimuleren zijn divers. Het meest worden genoemd: bijdragen aan de beoordeling van maatregelenpakketten op maatschappelijke haalbaarheid, inzetten van het eigen netwerk voor het bijeenbrengen van gebiedsspecifieke kennis, organiseren van interactie met de eigen achterban en organiseren van interactie met specifieke doelgroepen niet zijnde de eigen achterban.

Op de vraag, wat zij hierbij van de deelnemende overheden verwacht, antwoorden de maatschappelijke partijen onder meer: concrete voorstellen.

III. UITWERKING VAN DE ANTWOORDEN PER ENQUÊTEVRAAG

III.1 Deelname van de respondenten aan overlegvormen voor de KRW

In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke manier men betrokken is bij de implementatie van de Kaderrichtlijn Water in de regio. Tevens komt het belang van elk van de mogelijke overleggroepen aan bod, ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen, alsmede de tijd die men per maand gemiddeld aan de betreffende overleggroep besteedt.

Gevraagd naar de manier waarop men betrokken is bij de implementatie van de Kaderrichtlijn Water in de regio, geeft het grootste deel van de respondenten aan (twaalf van de zestien) dat de sector die of het belang dat hun organisatie vertegenwoordigt, waarschijnlijk te maken krijgt met maatregelen voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn Water. Voor zeven betrokkenen krijgt het bedrijf of de woonomgeving hier waarschijnlijk mee te maken (tabel 1).

TABEL 1	
BETROKKENHEID BIJ DE UITWERKING VAN DE KADERRICHTLIJN WATER IN DE REGIO (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Op welke manier bent u betrokken bij de uitwerking van de Kaderrichtlijn Water in de regio?	
mijn bedrijf of mijn woonomgeving krijgt waarschijnlijk te maken met maatregelen voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn Water.	7
sector die/belang dat mijn organisatie vertegenwoordigt, krijgt waarschijnlijk te maken met maatregelen voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn Water	12
ik neem deel aan de Klankbordgroep bij het Regionaal Bestuurlijk Overleg, Adviesgroep Water of Stuurgroep Water 2000+	10
ik neem deel aan een werkgroep	4
ik neem deel aan een informele Klankbordgroep bij een werkgroep	1
ik neem deel aan een gebiedsgroep	-
ik neem deel aan een Klankbordgroep bij een waterschap	1
ik neem deel aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg, Adviesgroep Water of Stuurgroep Water 2000+	3
ik neem deel aan het Regionaal Ambtelijk Overleg	5
anders	1

TABEL 2	
SPECIFICATIE, BELANG, GEMIDDELDE TIJDSBESTEDING AAN KLANKBORDGROEP BIJ HET REGIONAAL BESTUURLIJK OVERLEG, ADVIESGROEP WATER OF STUURGROEP WATER 2000+	SCHELDE N=10
Welke KRW regio	
Maas	1
Schelde	10
Kunt u aangeven hoe belangrijk de Klankbordgroep bij het Regionaal Bestuurlijk Overleg, Adviesgroep Water of Stuurgroep Water 2000+ tot nu toe voor u of uw organisatie is, ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen? [heel erg belangrijk, belangrijk, belangrijk noch onbelangrijk, minder belangrijk, helemaal niet belangrijk]	
heel erg belangrijk	-
belangrijk	8
belangrijk noch onbelangrijk	1
minder belangrijk	-
helemaal niet belangrijk	-
wn/ga	1
Hoeveel tijd besteedt u per maand gemiddeld aan activiteiten in het kader van dit overleg?	
minder dan 4 uur per maand	4
4-8 uur per maand	3
8-12 uur per maand	1
meer dan 12 uur per maand	2

De tien ondervraagden die deelnemen aan de Klankbordgroep bij het Regionaal Bestuurlijk Overleg, zijn in vier gevallen maatschappelijke organisaties, drie zijn rechtstreeks belanghebbenden en eveneens drie zijn vertegenwoordigers van betrokken overheidsinstanties. Alle tien nemen deel in de Regio Schelde, één ondervraagde neemt ook deel in regio Maas (zie tabel 2). Deelname aan de Klankbordgroep wordt door acht van de tien deelnemers belangrijk geacht voor de organisatie ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen. De tijd die men aan de Klankbordgroep besteedt varieert, maar in zeven gevallen is dit minder dan 8 uur per maand.

In deze steekproef blijken vier ondervraagden deel te nemen aan een werkgroep, allen overheden. Welke werkgroepen dit exact zijn is te zien in de bijbehorende tabel 3. Deze werkvorm wordt door alle betrokkenen belangrijk geacht. In twee gevallen besteedt men meer dan 12 uur per maand aan deze werkvorm.

TABEL 3	
SPECIFICATIE, BELANG, GEMIDDELTE TIJDSBESTEDING AAN WERKGROEP	SCHELDE N=4
Welke werkgroep De werkgroep monitoring en de werkgroep grondwater voor de regio Schelde. Ecologie Werkgroep ecologie en werkgroep monitoring De projectgroep, de kern groep voor de kaderrichtlijn.	1 1 1 1
Kunt u aangeven hoe belangrijk de werkgroep tot nu toe voor u of uw organisatie is, ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen? heel erg belangrijk belangrijk belangrijk noch onbelangrijk minder belangrijk helemaal niet belangrijk	2 2 - - -
Hoeveel tijd besteedt u per maand gemiddeld aan activiteiten in het kader van dit overleg? minder dan 4 uur per maand 4-8 uur per maand 8-12 uur per maand meer dan 12 uur per maand	- 1 1 2

TABEL 4	
SPECIFICATIE, BELANG, GEMIDDELTE TIJDSBESTEDING AAN INFORMELE KLANKBORDGROEP BIJ EEN WERKGROEP	SCHELDE N=1
Welke werkgroep Communicatie	1
Kunt u aangeven hoe belangrijk de werkgroep tot nu toe voor u of uw organisatie is, ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen? heel erg belangrijk belangrijk belangrijk noch onbelangrijk minder belangrijk helemaal niet belangrijk	1 - - - -
Hoeveel tijd besteedt u per maand gemiddeld aan activiteiten in het kader van dit overleg? minder dan 4 uur per maand 4-8 uur per maand 8-12 uur per maand meer dan 12 uur per maand	- 1 - -

Aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg en het Regionaal Ambtelijk Overleg nemen respectievelijk drie en vijf ondervraagden deel, allen overheden die deze overlegvormen (zeer) van belang vinden (tabel 6 en 7).

TABEL 5	
SPECIFICATIE, BELANG, GEMIDDELTE TIJDSBESTEDING AAN KLANKBORDGROEP BIJ EEN WATERSCHAP	SCHELDE N=1
Welk waterschap Brabantse Delta	1
Kunt u aangeven hoe belangrijk de Klankbordgroep tot nu toe voor u of uw organisatie is, ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen? heel erg belangrijk belangrijk belangrijk noch onbelangrijk minder belangrijk helemaal niet belangrijk	- - 1 - -
Hoeveel tijd besteedt u per maand gemiddeld aan activiteiten in het kader van dit overleg? minder dan 4 uur per maand 4-8 uur per maand 8-12 uur per maand meer dan 12 uur per maand	1 - - -

TABEL 6	
BELANG, GEMIDDELTE TIJDSBESTEDING AAN REGIONAAL BESTUURLIJK OVERLEG, ADVIESGROEP WATER OF STUURGROEP WATER 2000+	SCHELDE N=3
Kunt u aangeven hoe belangrijk het Regionaal Bestuurlijk Overleg, Adviesgroep Water of Stuurgroep Water tot nu toe voor u of uw organisatie is, ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen? heel erg belangrijk belangrijk belangrijk noch onbelangrijk minder belangrijk helemaal niet belangrijk wn/ga	1 1 - - - 1
Hoeveel tijd besteedt u per maand gemiddeld aan activiteiten in het kader van dit overleg? minder dan 4 uur per maand 4-8 uur per maand 8-12 uur per maand meer dan 12 uur per maand	- 1 1 1

TABEL 7	
BELANG, GEMIDDELTE TIJDSBESTEDING AAN REGIONAAL AMBTELIJK OVERLEG	SCHELDE N=5
Kunt u aangeven hoe belangrijk het Regionaal Ambtelijk Overleg tot nu toe voor u of uw organisatie is, ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen? heel erg belangrijk belangrijk belangrijk noch onbelangrijk minder belangrijk helemaal niet belangrijk	2 3 - - -
Hoeveel tijd besteedt u per maand gemiddeld aan activiteiten in het kader van dit overleg? minder dan 4 uur per maand 4-8 uur per maand 8-12 uur per maand meer dan 12 uur per maand	- 2 1 2

III.2 Interpretatie van actieve betrokkenheid

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op hetgeen de geïnterviewden verstaan onder actieve betrokkenheid bij de implementatie van de Kaderrichtlijn Water. Actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen kan verschillende doelen dienen. Onderzocht is welke doelen de respondenten in dit verband belangrijk vinden.

Actieve betrokkenheid wordt door de respondenten breed geïnterpreteerd. Men kan zich kortom vinden in veel van de aangedragen betekenissen van actieve betrokkenheid.

Twee betekenissen worden door twaalf van de zestien respondenten onderschreven:

- goed geïnformeerd worden
- inbrengen van belangen in het bestuurlijk overleg.

Het *kunnen inbrengen van kennis in de ambtelijke voorbereiding*, vooral genoemd door maatschappelijke organisaties, het *kunnen inbrengen van belangen in de ambtelijke voorbereiding* en het *bijdragen aan het ontwerp van maatregelenpakketten* worden allen door minimaal de helft van de ondervraagden geassocieerd met actieve betrokkenheid.

TABEL 8	
INTERPRETATIE ACTIEVE BETROKKENHEID (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
De Kaderrichtlijn Water schrijft voor dat de verantwoordelijke overheden de 'actieve betrokkenheid van alle geïnteresseerde partijen' moeten stimuleren. Wat betekent 'actieve betrokkenheid' voor u? (gebruik van toonkaart 1)	
goed geïnformeerd worden	12
belangen kunnen inbrengen in het bestuurlijk overleg	12
kennis kunnen inbrengen in de ambtelijke voorbereiding	10
belangen kunnen inbrengen in de ambtelijke voorbereiding	9
bijdragen aan het ontwerp van maatregelenpakketten	8
kennis kunnen inbrengen in het bestuurlijk overleg	7
direct contact hebben met betrokken ambtenaren	7
voorstellen doen voor het eigen aandeel in de uitvoering van maatregelen	5
zelf activiteiten ontwikkelen die aansluiten bij het KRW proces	3
direct contact hebben met betrokken bestuurders	4
meebeslissen	3
zelf informatie kunnen opzoeken	2
anders	3

Actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen kan verschillende doelen dienen. Aan de ondervraagden is een aantal doelen voorgelegd. Vervolgens is hen gevraagd aan deze een waardeoordeel toe te kennen op een 5-puntsschaal, waarbij 1= minder belangrijk en 5= zeer belangrijk. Bij de beschrijving van de scores zal de gemiddelde score belicht worden.

Gemiddeld wordt aan het *ontwerpen van realistische maatregelen* met een 4.50 punten over het algemeen het grootste belang toegekend. Ook het *zorgen dat de gevolgen in beeld komen* wordt met een gemiddelde score van 4.20 van groot belang geacht. Dit geldt iets sterker voor de overheden. Zes van de zeven overheden geven dit doel een 4 of een 5. Zowel het *verhogen van de kwaliteit van beslissingen* en het *meekrijgen van het maatschappelijk veld* ontvangen gemiddeld een 4.13. Het koppelen van kansen, met een gemiddelde score van 4.06 ontvangt vijf keer een 5 als score en zeven keer een 4.

Over het belang van het *mogelijk maken van maatwerk* zijn de meningen verdeeld. Voor de maatschappelijke organisaties en rechtstreeks belanghebbenden is dit doel belangrijk, maar vijf van de zeven overheden vinden het minder van belang, gemiddeld 3.75.

Ook over *het aanboren van kennis en creativiteit* is men niet éénduidig, gemiddeld scoort dit doel een 3.69. In totaal vinden negen ondervraagden dit doel belangrijk (score 4 of 5), zes zijn neutraal (score 3) en één (maatschappelijke organisatie) vindt het minder belangrijk (score 1).

Het *uitoefenen van invloed op maatregelen en kosten* scoort gemiddeld een 3.67, waarbij negen ondervraagden in de topbox scoren (zes keer een 4 en drie maal een 5), twee respondenten kennen dit doel een score toe in de downbox (score 1 of 2).

TABEL 9							
DOELEN VAN ACTIEVE BETROKKENHEID : WAARDERING OP SCHAAL 1-5 (BASIS: ALLEN)							SCHDELDE N=16
Actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen bij de implementatie van de KRW kan verschillende doelen dienen. Kunt u voor elk van de volgende doelen aangeven in hoeverre u deze belangrijk vindt? (gebruik van toonkaart 2) Zeër belangrijk = 5 punten Minder belangrijk = 1 punt Met de punten tussen 1 en 5 kunt u uw antwoord nuanceren							
punten	1	2	3	4	5	wn	Gemiddeld oordeel
	N	N	N	N	N	N	
realistische maatregelen ontwerpen	-	-	1	6	9	-	4.50
zorgen dat de gevolgen in beeld komen	-	1	2	5	7	1	4.20
kwaliteit van beslissingen verhogen	-	-	5	4	7	-	4.13
het maatschappelijk veld meekrijgen	-	1	2	7	6	-	4.13
koppelen van kansen	-	-	4	7	5	-	4.06
maatwerk mogelijk maken	-	1	5	7	3	-	3.75
kennis en creativiteit aanboren	1	-	6	5	4	-	3.69
invloed uitoefenen op maatregelen en kosten	-	2	4	6	3	1	3.67

Vier van de ondervraagden voegen hier zelf nog wat doelen aan toe die niet voorgelegd zijn. Deze zijn te zien in onderstaande tabel.

TABEL 10	
OVERIGE DOELEN (BASIS: ALLEN)	SCHDELDE N=16
Spelen er voor u andere doelen, die u bij de vorige vraag niet heeft gehoord?	
ja	4
nee	12
Welke andere doelen?	
wederzijds begrip bevorderen	1
zorgen dat de gevolgen in beeld komen / kosten en/of baten	2
draagvlak creëren/goede communicatie achterban/burger	1

III.3 Mogelijkheden om zich te informeren

Dit hoofdstuk richt zich op de mogelijkheden voor partijen om zich te informeren, zodat ze actief betrokken kunnen zijn. Welke informatie heeft men verkregen, welke informatiekanalen worden het meest belangrijk geacht en waarover heeft men onvoldoende informatie?

Over het algemeen kunnen de ondervraagden zich over alle voorgelegde onderwerpen voldoende informeren. Een vertegenwoordiger van een overheidsinstantie is zelfs van mening dat teveel informatie beschikbaar is over deze onderwerpen. Specifiek de rechtstreeks belanghebbenden vinden alle onderwerpen voldoende inzichtelijk.

Het best kan men zich informeren over *de wijze waarop het besluitvormingsproces in de regio wordt georganiseerd*; door veertien van de zestien ondervraagden als voldoende bestempeld. Over de *agenda van het Regionaal Ambtelijk Overleg* kunnen alle rechtstreeks belanghebbenden en overheden zich voldoende informeren, degene die dit onvoldoende kunnen zijn afkomstig van maatschappelijke organisaties (zie tabel 11).

TABEL 11					
INFORMATIEVOORZIENING (BASIS: ALLEN, N=16)	TEVEEL	VOLDOENDE	ONVOLDOENDE	NIET	WN
Kunt u zich voldoende informeren over: (toonkaart 3)					
de wijze waarop het besluitvormingsproces in de regio wordt georganiseerd	1	14	1	-	-
de werkwijze in de Klankbordgroepen	1	12	2	-	1
de mate waarin uw belang hierbij in het geding is	1	12	1	-	2
de voortgang van het proces	1	12	3	-	-
de agenda van Regionaal Bestuurlijk Overleg	1	12	2	-	1
de agenda van het Regionaal Ambtelijk Overleg	1	12	1	1	1
de mogelijkheden om uw mening naar voren te brengen	1	11	3	-	1

Het belangrijkste informatiekanaal voor deze onderwerpen: *collega's*, wordt in totaal dertien keer genoemd (tabel 12). Het gaat ofwel om collega's van de eigen organisatie (genoemd door zes) ofwel collega's van andere organisaties (zeven).

TABEL 12	
BELANGRIJKSTE INFORMATIEKANALEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Wat zijn voor u de belangrijkste kanalen voor informatie over deze onderwerpen? (gebruik van toonkaart 4)	
collega's van de eigen organisatie	6
collega's van andere organisaties	7
regionale Klankbordgroep	10
de regionale communicatie-coördinator KRW	6
werkgroep	4
internet	3
kranten en vakbladen	3
gebiedsgroep	2
brochures of ander specifiek voorlichtingsmateriaal	2
afdeling voorlichting/communicatie van de Provincie	2
afdeling voorlichting/communicatie van het waterschap	1
afdeling voorlichting/communicatie van de gemeente	-
afdeling voorlichting/communicatie van Rijkswaterstaat	1
anders	2
wn/ga	1

Ook de *regionale Klankbordgroep* wordt veel gebruikt als informatiekanaal (genoemd door tien van de zestien ondervraagden). Vooral voor de maatschappelijke partijen is het een belangrijk kanaal. Kanalen die het minst gebruikt worden voor informatie zijn de voorlichtings- en communicatieafdelingen van het waterschap, Rijkswaterstaat en de gemeente. Deze laatste wordt in het geheel niet genoemd.

Ruim de helft van de respondenten kan geen gemiste informatie aangeven. Indien dit wel het geval is noemt men verschillende typen informatie. Ter illustratie een quote: *"Alle informatie is niet altijd helder en het is ook niet altijd duidelijk welke richting het op gaat. Het zou makkelijker zijn als we informatie ontvangen wat specifiek is gericht op ons eigen bedrijf"*.

TABEL 13	
ONVOLDOENDE INFORMATIE (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Welke informatie mist u?	
ik mis geen informatie	8
totaaloverzicht / landelijke informatie / Het Rijk	1
informatie toegespitst op eigen organisatie	1
procedurele informatie	1
ik krijg te veel informatie	1
Ik zou weleens willen weten hoe het in andere landen gaat.	1
Informatie afkomstig van de KRW coördinator	1
weet niet / geen antwoord	2

III.4 Organisatie en werking van de klankbordgroep

Hoofdstuk III.4 is geheel gewijd aan de Klankbordgroep. Met welk **doel** is deze opgericht volgens de geïnterviewden? En is de **samenstelling** van de Klankbordgroep evenwichtig?

Aan bod komen ook de **functies** die de Klankbordgroep in de praktijk vervult, de functies die het meest belangrijk worden geacht (top 5) en de mate waarin de respondenten tevreden zijn met de wijze waarop de Klankbordgroep deze functies vervult.

Vervolgens wordt aandacht besteed aan de aspecten **transparantie** en **terugkoppeling**. Hoe worden deze beoordeeld door de geïnterviewden?

Ook zijn er vragen gesteld over de **agenda** van de Klankbordgroep, de **voorbereiding** van de bijeenkomsten, de **frequentie**, de **activiteiten** en **resultaten** van de Klankbordgroep en over de waardering van al deze zaken in het afgelopen jaar.

Tenslotte wordt de balans opgemaakt: waar moet de Klankbordgroep mee doorgaan, waar moet ze mee stoppen en wat moet ze gaan oppakken?

III.4.1 OPZET VAN DE KLANKBORDGROEP

Zeven respondenten zijn van mening dat de Klankbordgroep in de regio Schelde voornamelijk opgericht is om *bestuurders te adviseren over te nemen beslissingen in het implementatieproces* (genoemd door twee maatschappelijke partijen, één rechtstreeks belanghebbende en vier overheden). Zes respondenten menen dat de Klankbordgroep in de eerste plaats is bedoeld om *maatschappelijke partijen te informeren over de voortgang van het implementatieproces* (twee van ieder type organisatie). Alle respondenten vinden het door henzelf genoemde doel een goede keuze (tabel 14, 15).

TABEL 14	
DOEL KLANKBORDGROEP IN SCHELDE (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Met welk doel is volgens u de Klankbordgroep in uw regio met name opgericht? (toonkrt 5)	
informerende van maatschappelijke partijen over de voortgang van het implementatieproces	6
informerende van ambtenaren en bestuurders over belangen, wensen en visies van maatschappelijke partijen	1
adviseeren van bestuurders over te nemen beslissingen in het implementatieproces	7
anders	2
weet niet	-

TABEL 15			
IS DIT DOEL GOEDE KEUZE (BASIS: NOEMT DOEL KLANKBORDGROEP, N=15)	JA	NEE	WN
Vindt u dit een goede keuze?			
informerende van maatschappelijke partijen over de voortgang van het implementatieproces	6	-	-
informerende van ambtenaren en bestuurders over belangen, wensen en visies van maatschappelijke partijen	1	-	-
adviseeren van bestuurders over te nemen beslissingen in het implementatieproces	7	-	-
anders	2	-	-

III.4.2 SAMENSTELLING KLANKBORDGROEP

Tien van de zestien respondenten zijn van mening dat de samenstelling van de Klankbordgroep evenwichtig is. Dit wordt sterker door de overheden onderschreven (zes van de zeven) dan door de maatschappelijke partijen (vier van de negen). Als reden hiervoor wordt genoemd dat

alle relevante partijen erbij betrokken zijn. Drie ondervraagden vinden de samenstelling niet evenwichtig. Zij vinden dat bepaalde belangenorganisaties een onevenredig grote stem krijgen en dat bepaalde andere belangenpartijen ontbreken (tabel 16, 17, 18).

TABEL 16	
SAMENSTELLING KLANKBORDGROEPEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Is de samenstelling van de Klankbordgroep naar uw mening evenwichtig?	
ja	10
nee	3
ik ben onvoldoende op de hoogte van de samenstelling van de Klankbordgroep	3

TABEL 17	
WAAROM EVENWICHTIG	SCHELDE N=10
alle relevante partijen zijn erbij betrokken	10

TABEL 18	
WAAROM NIET EVENWICHTIG	SCHELDE N=3
(kleine) partijen krijgen een onevenredig grote stem / oververtegenwoordiging	1
ontbreken van belangenpartijen	2

III.4.3 FUNCTIES VAN DE KLANKBORDGROEP

In de praktijk vervult de Klankbordgroep volgens de betrokkenen uiteenlopende rollen. Tien van de zestien ondervraagden noemen *het adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg* als praktijk functie. Daarnaast wordt een vijftal functies elk door negen ondervraagden als zodanig bestempeld: *platform voor informatieoverdracht aan de leden, informeren van de achterban- nen (vooral genoemd door overheden), platform voor uitwisselen van standpunten tussen de leden, adviseren van bestuurders en aanleveren van sectorkennis*.

Na het benoemen van de rollen en functies in de praktijk is de respondenten gevraagd de vijf naar hun mening belangrijkste functies voor de Klankbordgroep te selecteren uit deze lijst. Deze kunnen afwijken van de rollen en functies die de Klankbordgroep in de praktijk vervult. De vijf belangrijkste dienen vervolgens te worden gerangschikt naar mate van belang (1=meest belangrijk, 2=daarna meest belangrijk etc, zie tabel 20). Tenslotte is gevraagd naar de tevredenheid met de wijze waarop de Klankbordgroep deze belangrijkste functies en rollen uitvoert. De antwoorden zijn verwerkt in tabel 21.

TABEL 19	
FUNCTIES KLANKBORDGROEPEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Welke functies of rollen vervult de Klankbordgroep nu in de praktijk? (toonkaart 6)	
adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg	10
platform voor informatieoverdracht aan de leden	9
platform voor uitwisselen van standpunten tussen de leden	9
informereren van de achterbannen	9
aanleveren van sectorkennis	9
adviseren van bestuurders	9
ontwikkelen van voorstellen met draagvlak	7
platform voor het verzamelen van argumenten	6
informereren van bestuurders	5
toetsende rol	5
een gezamenlijk standpunt ontwikkelen	5
creëren van draagvlak bij de achterbannen	5
een compromis zoeken	4
aanleveren van kennis over mogelijkheden in de praktijk	4
samen leren	3
'loket' waar je als maatschappelijke partij signalen kunt afgeven	3
inhoudelijk verdiepen	3
aanleveren van gebiedskennis	3
informereren van de maatschappij	2
onderhandelen	1
denktank voor creatieve oplossingen	1
anders	1
wn/ga	2

Gevraagd naar de vijf belangrijkste functies en rollen van de Klankbordgroep is te zien dat deze gedeeltelijk overeenkomen met de functies en rollen die de Klankbordgroep in de praktijk vervult.

Het *adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg* werd door tien ondervraagden als praktijkfunctie genoemd en wordt door negen ondervraagden (waarvan vijf overheden) genoemd als één van de 5 functies die zij het meest belangrijk vinden. Wanneer we kijken naar de top 5 is te zien dat deze functie door zes van de negen respondenten op de eerste plaats wordt gezet. Over het algemeen is men tevreden over de uitvoering ervan.

Ook het *platform voor het uitwisselen van standpunten*, een rol die de Klankbordgroep in de praktijk vaak blijkt vervullen, wordt belangrijk geacht (negen respondenten). Over deze rol zijn de meningen wat betreft de positie in de top 5 verdeeld. Tevreden met de uitvoering ervan is men in zes van de negen gevallen.

Het *aanleveren van sectorkennis* is een functie die de Klankbordgroep volgens negen ondervraagden in de praktijk vervult; een even groot aantal plaatst hem in de top 5. Als we nu kijken naar de tevredenheid met de uitvoering is te zien dat vijf ondervraagden tevreden zijn.

Opvallend is dat drie functies die de Klankbordgroep vaak in de praktijk vervult volgens de ondervraagden: *het informeren van de achterbannen*, *platform van informatieoverdracht aan de leden* en *het adviseren van bestuurders*, minder belangrijk worden geacht. Andersom valt op, dat de functie *denktank voor creatieve oplossingen* die de Klankbordgroep in de praktijk tot nu toe vrijwel niet vervult (helemaal onderaan in tabel 19), door vijf respondenten als een top 5 functie wordt aangemerkt (tabel 20).

TABEL 20						
BELANGRIJKSTE 5 GENOEMD EN TOP 5 FUNCTIES EN ROLLEN	SCHELDE	SCHELDE	SCHELDE	SCHELDE	SCHELDE	SCHELDE
(BASIS: 1^E KOLOM ALLEN, KOLOM 2 T/M 6 INDIEN FUNCTIE GENOEMD BIJ BELANGRIJKSTE 5)	BELANGRIJKSTE 5 GENOEMD	NR 1	NR 2	NR3	NR 4	NR 5
Kunt u deze in volgorde van belang rangschikken?						
adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg	9	6	-	1	1	1
platform voor uitwisselen van standpunten tussen de leden	9	2	2	1	1	3
aanleveren van sectorkennis	9	1	3	3	-	2
ontwikkelen van voorstellen met draagvlak	6	3	2	-	1	-
informereren van de achterbannen	5	-	-	-	4	1
denktank voor creatieve oplossingen	5	1	2	-	1	1
een compromis zoeken	4	-	-	3	-	1
'loket' waar je als maatschappelijke partij signalen kunt afgeven	3	-	1	2	-	-
een gezamenlijk standpunt ontwikkelen	3	-	3	-	-	-
adviseren van bestuurders	3	-	1	1	1	-
creëren van draagvlak bij de achterbannen	3	1	-	1	-	1
informereren van bestuurders	2	-	-	-	1	1
toetsende rol	2	1	1	-	-	-
platform voor informatieoverdracht aan de leden	2	-	-	1	1	-
aanleveren van gebiedskennis	2	-	-	-	1	1
aanleveren van kennis over mogelijkheden in de praktijk	2	-	-	1	1	-
platform voor het verzamelen van argumenten	1	-	-	-	1	-
informereren van de maatschappij	1	-	-	-	-	1
inhoudelijk verdiepen	-	-	-	-	-	-
samen leren	-	-	-	-	-	-
onderhandelen	-	-	-	-	-	-
anders	-	-	-	-	-	-
wn/ga	1	-	-	-	-	-

TABEL 21						
MATE VAN TEVRIDENHEID MET WIJZE WAAROP DE KLANKBORDGROEP GENOEMDE FUNCTIES VERVULT	ZEER TE- VREDEN	TEVRE- DEN	TEVRIDEN NOCH ONTEVRIDEN	NIET TEVRE- DEN	HELEMAAL NIET TEVRIDEN	WN
(BASIS: INDIEN FUNCTIE GENOEMD BIJ BELANGRIJKSTE 5)						
Ik noem de door u gekozen functies nogmaals. Kunt u aangeven in hoeverre u tevreden bent met de wijze waarop de KBG deze functies momenteel vervult?						
adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg (n= 9)	1	5	2	1	-	-
platform voor uitwisselen van standpunten tussen de leden (n= 9)	1	5	3	-	-	-
aanleveren van sectorkennis (n= 9)	-	5	1	1	-	2
ontwikkelen van voorstellen met draagvlak (n= 6)	-	2	2	1	-	1
informereren van de achterbannen (n= 5)	-	2	-	-	-	3
denktank voor creatieve oplossingen (n= 5)	-	-	2	1	1	1
een compromis zoeken (n= 4)	-	2	2	-	-	-
'loket' waar je als maatschappelijke partij signalen kunt afgeven (n= 3)	1	1	1	-	-	-
een gezamenlijk standpunt ontwikkelen (n= 3)	-	1	1	-	-	1
adviseren van bestuurders (n= 3)	-	1	2	-	-	-
creëren van draagvlak bij de achterbannen (n= 3)	-	-	1	-	-	2
informereren van bestuurders (n= 2)	-	2	-	-	-	-
toetsende rol (n= 2)	-	1	-	-	-	1
platform voor informatieoverdracht aan de leden (n= 2)	-	1	-	-	-	1
aanleveren van gebiedskennis (n= 2)	-	-	1	-	-	1
aanleveren van kennis over mogelijkheden in de praktijk (n=2)	-	-	2	-	-	-
platform voor het verzamelen van argumenten (n= 1)	-	1	-	-	-	-
informereren van de maatschappij (n= 1)	-	-	-	-	-	1
inhoudelijk verdiepen	-	-	-	-	-	-
samen leren	-	-	-	-	-	-
onderhandelen	-	-	-	-	-	-

III.4.4 TRANSPARANTIE EN TERUGKOPPELING

Voor het merendeel van de ondervraagden is duidelijk op basis van welke argumenten beslissingen zijn genomen binnen de Klankbordgroep. Beslissingen genomen in zowel het Regionaal Bestuurlijk als het Regionaal Ambtelijk Overleg zijn duidelijk voor negen ondervraagden, waaronder vrijwel alle overheden.

TABEL 22				
DUIDELIJKHEID OMTRENT ARGUMENTEN OP BASIS WAARVAN BESLISSINGEN ZIJN GENOMEN	VOLDOENDE DUIDELIJK	NIET VOLDOENDE DUIDELIJK	MIJ BEREIKT GEEN INFORMATIE	WN
(BASIS: ALLEN, N=16)				
Is voor u voldoende duidelijk, op basis van welke argumenten beslissingen zijn genomen?				
in de Klankbordgroep	12	1	3	-
in het Regionaal Ambtelijk Overleg	9	2	3	2
in het Regionaal Bestuurlijk Overleg	9	5	2	-

Ook is aan de respondenten gevraagd in welke mate zij tevreden zijn met de terugkoppeling vanuit de verschillende groepen. In onderstaande tabel 23 zijn de antwoorden geordend van (relatief) het meest tevreden naar (relatief) het minst tevreden¹.

Het meest positief is men over de *terugkoppeling vanuit het secretariaat van de Klankbordgroep over hetgeen met de bijdragen van de deelnemers wordt gedaan*, voor twaalf respondenten reden om tevreden te zijn. Drie zijn minder tevreden waaronder twee maatschappelijke partijen en één overheidsinstantie.

De *terugkoppeling van zowel het Ambtelijk als het Bestuurlijk Overleg en de eigen terugkoppeling naar de achterban* stemt in negen gevallen tot tevredenheid. De *eigen terugkoppeling naar de achterban* is met name voor de maatschappelijke organisaties minder reden om tevreden te zijn.

TABEL 23						
MATE VAN TEVRDENHEID OVER TERUGKOPPELING VANUIT DE VERSCHILLENDE GROEPEN	ZEER TEVRDEN	TEVRDEN	MINDER TEVRDEN	ONTEVRDEN	ZEER ONTEVRDEN	WN
(BASIS: ALLEN, N=16)						
In welke mate bent u tevreden over de terugkoppeling vanuit de verschillende groepen? (toonkaart 7)						
terugkoppeling vanuit het secretariaat van de KBG over hetgeen met de bijdragen van de deelnemers wordt gedaan	2	10	1	2	-	1
terugkoppeling van uzelf naar uw achterban	-	9	2	2	-	3
terugkoppeling vanuit het RBO over hetgeen met de adviezen uit de Klankbordgroep wordt gedaan	-	9	2	3	-	2
terugkoppeling vanuit het RAO over hetgeen met de inbreng van maatschappelijke partijen wordt gedaan	-	9	4	1	-	2
terugkoppeling van overheidsdeelnemers naar hun achterban	-	6	2	-	-	8
terugkoppeling van maatschappelijke organisaties naar hun achterban	-	2	1	3	-	10

¹ Let op: per abuis is bij deze vraag in het onderzoek een andere schaal gebruikt, dan bij de andere vragen waarin tevredenheid is gemeten.

De terugkoppeling van de respondenten zelf vindt veelal intern mondeling plaats: negen verzorgen het op deze wijze. Maar ook interne schriftelijke terugkoppeling wordt door acht van de zestien respondenten gebruikt.

De terugkoppeling naar de achterbannen is volgens acht respondenten de verantwoordelijkheid van het desbetreffende lid van de Klankbordgroep en slechts volgens één die van de gehele Klankbordgroep. Drie zijn van mening dat dit de verantwoordelijkheid van rijk en provincies als trekkers van het implementatieproces is.

TABEL 24	
WIJZE WAAROP TERUGKOPPELING DOOR RESPONDENT WORDT VERZORGD (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Op welke wijze verzorgt u zelf de terugkoppeling naar uw eigen achterban?	
intern mondeling: gesprekken, overleggen, presentaties, vergaderingen	9
intern schriftelijk: e-mail, nieuwsbrief, notities, personeelsblad, ledenblad	8
ik doe niet aan terugkoppeling	1
weet niet/geen antwoord	1

TABEL 25	
VERANTWOORDELIJKHEID TERUGKOPPELEN NAAR ACHTERBANNEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Bij wie of welke instanties moet naar uw mening de verantwoordelijkheid liggen voor het terugkoppelen naar de achterbannen? (gebruik van toonkaart 8)	
dit is de verantwoordelijkheid van het desbetreffende lid van de Klankbordgroep	8
dit is een verantwoordelijkheid van rijk en provincies als trekkers van het implementatieproces	3
hierover moet per doelgroep apart worden besloten in het regionale overleg	2
dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gehele Klankbordgroep	1
anders	1
wn/ga	1

III.4.5 AGENDAPUNTEN VAN DE KLANKBORDGROEP

Het belangrijkste agendapunt van de Klankbordgroep in het afgelopen jaar was volgens zes betrokkenen de Decemhernota. Daarnaast worden nog een aantal andere agendapunten genoemd (door drie of minder, zie tabel 26). De genoemde onderwerpen waren volgens de betrokkenen relevant.

TABEL 26	
BELANGRIJKSTE PUNTEN OP DE AGENDA VAN DE KLANKBORDGROEP AFGELOPEN JAAR (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Wat zijn in het afgelopen jaar de belangrijkste onderwerpen op de agenda van de Klankbordgroep geweest?	
de Decemhernota	6
overige nota's	1
informereren over KRW-proces	1
doelstellingen / maatregelen bepalen	3
resultaten van een pilot onderzoek	2
Indelen in waterlichamen en en inventariseren van de gevolgen voor de verschillende stoffen in het water	3
weet niet / geen antwoord	6

TABEL 27	
RELEVANTIE AGENDAPUNTEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Zijn dit naar uw mening ook relevante onderwerpen geweest?	
ja	11
wn/ga	5

Op de vraag of men onderwerpen gemist heeft, komt twee keer naar voren: *concrete informatie over de implemetatie*. Ook geeft een respondent aan, het zicht op lange termijn ambitie te missen. Ter illustratie een quote: *“Ambitie, het werken aan een werkelijke verbetering van de waterkwaliteit. Lange termijn perspectief, ik vind dat de discussies te kortzichtig zijn, zij zijn te veel gericht op huidige omstandigheden en niet zozeer op verbeteringen in de toekomst”*. Zeven geven aan geen onderwerpen te hebben gemist.

Over de mogelijkheid om invloed te kunnen uitoefenen op de agenda van de Klankbordgroep is men in tien van de zestien gevallen tevreden. Deze groep bestaat uit zeven leden en drie respondenten die geen lid zijn van de Klankbordgroep.

TABEL 28	
GEMISTE ONDERWERPEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Welke onderwerpen heeft u gemist?	
geen onderwerpen gemist	7
concrete informatie over implementatie	2
lange termijn ambities	1
duidelijkheid over kosten en/of baten	1
inhoudelijke verdieping van materie	1
hoe te communiceren / terugkoppeling	1
wn/ga	4

TABEL 29	
TEVREDENHEID MET MATE WAARIN INVLOED UITGEOEFEND KAN WORDEN OP DE AGENDA VAN DE KBG (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Bent u tevreden over de mate waarin u invloed kunt uitoefenen op de agenda van de Klankbordgroep?	
zeer tevreden	4
tevreden	6
tevreden noch ontevreden	4
niet tevreden	-
helemaal niet tevreden	-
wn/ga	2

III.4.6 VOORBEREIDING VAN DE BIJENKOMSTEN VAN DE KBG

Over de voorbereiding van de bijeenkomsten van de Klankbordgroep zijn alleen de leden (N=10) ondervraagd. Zij blijken veelal tevreden (zes) of zeer tevreden (drie). De belangrijkste redenen om tevreden te zijn is de goede voorbereiding van de agendapunten en de helderheid van de agenda. Aspecten die minder tot tevredenheid stemmen, betreffen de duidelijkheid over hetgeen van de deelnemers wordt verwacht, het technisch gehalte van de stukken en de hoeveelheid stukken (tabel 31).

TABEL 30	
MATE VAN TEVREDENHEID MET VOORBEREIDING VAN DE BIJENKOMSTEN VAN DE KBG (BASIS: IS LID VAN KBG)	SCHELDE N=10
Hoe tevreden bent u over de voorbereiding van de bijeenkomsten van de Klankbordgroep?	
zeer tevreden	3
tevreden	6
tevreden noch ontevreden	1
niet tevreden	-
helemaal niet tevreden	-

TABEL 31	
REDENEN TEVREDENHEID (BASIS: IS LID VAN KBG)	SCHELDE N=9
Wat zijn hiervoor de belangrijkste redenen? (gebruik van toonkaart 9)	
voorbereiding van agendapunten	8
helderheid van de agenda	6
tijdige bekendheid datum en locatie	5
leiding van de vergadering	5
verbinding met beslismomenten uit het landelijke KRW-proces	5
verslaglegging	4
tijdige beschikbaarheid van stukken	4
duidelijkheid over hetgeen van de deelnemers wordt verwacht	3
technisch gehalte van de stukken	3
hoeveelheid stukken	2
anders	1

III.4.7 FREQUENTIE BIJENKOMSTEN

Vrijwel alle respondenten vinden de frequentie van de bijeenkomsten van de Klankbordgroep zoals deze nu is goed (veertien).

TABEL 32	
FREQUENTIE BIJENKOMSTEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
De Klankbordgroep komt nu enkele keren per jaar bijeen. Wat vindt u van deze frequentie?	
veel te laag	-
te laag	-
goed	14
te hoog	-
veel te hoog	-
wn/ga	2

III.4.8 ACTIVITEITEN EN RESULTATEN VAN DE KLANKBORDGROEP

Het voornaamste resultaat van de Klankbordgroep in het afgelopen jaar is volgens de ondervraagden het advies aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg (genoemd door tien respondenten; tabel 33). Zowel over de kwaliteit als de effectiviteit van dit advies is men tevreden (tabel 34). Volgens zes ondervraagden (vooral maatschappelijke organisaties) is de Klankbordgroep er ook in geslaagd inhoudelijke verdieping te realiseren. Allen zijn van mening dat de kwaliteit hiervan goed was. Ook de effectiviteit is volgens vijf respondenten goed. Informatie voor, of bijeenkomsten met achterbannen is een activiteit die ook volgens zes ondervraagden is gerealiseerd dit jaar; vier van deze groep vinden de kwaliteit goed en volgens een even groot aantal is ook de effectiviteit goed.

TABEL 33	
ACTIVITEITEN OF RESULTATEN AFGELOPEN JAAR GEREALISEERD (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Welke activiteiten of resultaten heeft de Klankbordgroep in het afgelopen jaar gerealiseerd? (gebruik van toonkaart 10)	
advies aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg	10
inhoudelijke verdieping	6
informatie voor, of bijeenkomsten met achterbannen	6
voorstel voor maatregelenpakketten	5
evaluatie van studies of rapporten	3
gebiedsgericht voorstel	2
standpuntennotitie voor besturen van deelnemende overheden	1
anders	1
hiervan ben ik niet op de hoogte	4

TABEL 34					
KWALITEIT EN EFFECTIVITEIT (BASIS: NOEMT BETREFFENDE ACTIVITEIT OF RESULTAAT)					
Hoe beoordeelt u de kwaliteit en effectiviteit van:					
Advies aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg					
kwaliteit N= 10	<i>zeer goed</i> 1	<i>goed</i> 9	<i>matig</i> -	<i>onvoldoende</i> -	Wn/ga -
effectiviteit N= 10	<i>zeer effectief</i> -	<i>effectief</i> 8	<i>weinig effectief</i> 1	<i>niet effectief</i> -	Wn/ga 1
inhoudelijke verdieping					
kwaliteit N= 6	<i>zeer goed</i> -	<i>goed</i> 6	<i>matig</i> -	<i>onvoldoende</i> -	Wn/ga -
effectiviteit N= 6	<i>zeer effectief</i> -	<i>effectief</i> 5	<i>weinig effectief</i> -	<i>niet effectief</i> -	Wn/ga 1
informatie voor, of bijeenkomsten met achterbannen					
kwaliteit N= 6	<i>zeer goed</i> 1	<i>goed</i> 3	<i>matig</i> 1	<i>onvoldoende</i> -	Wn/ga 1
effectiviteit N= 6	<i>zeer effectief</i> 1	<i>effectief</i> 3	<i>weinig effectief</i> 1	<i>niet effectief</i> -	Wn/ga 1
voorstel voor maatregelen pakketten					
kwaliteit N= 5	<i>zeer goed</i> -	<i>goed</i> 2	<i>matig</i> 2	<i>onvoldoende</i> -	Wn/ga 1
effectiviteit N= 5	<i>zeer effectief</i> -	<i>effectief</i> 1	<i>weinig effectief</i> 4	<i>niet effectief</i> -	Wn/ga -
evaluatie van studies of rapporten					
kwaliteit N= 3	<i>zeer goed</i> -	<i>goed</i> 1	<i>matig</i> 1	<i>onvoldoende</i> -	Wn/ga 1
effectiviteit N= 3	<i>zeer effectief</i> -	<i>effectief</i> 1	<i>weinig effectief</i> 2	<i>niet effectief</i> -	Wn/ga -
gebiedsgericht voorstel					
kwaliteit N= 2	<i>zeer goed</i> -	<i>goed</i> 2	<i>matig</i> -	<i>onvoldoende</i> -	Wn/ga -
effectiviteit N= 2	<i>zeer effectief</i> -	<i>effectief</i> 1	<i>weinig effectief</i> -	<i>niet effectief</i> -	Wn/ga 1
standpuntennotitie voor besturen van deelnemende overheden					
kwaliteit N= 1	<i>zeer goed</i> -	<i>goed</i> 1	<i>matig</i> -	<i>onvoldoende</i> -	Wn/ga -
effectiviteit N= 1	<i>zeer effectief</i> -	<i>effectief</i> 1	<i>weinig effectief</i> -	<i>niet effectief</i> -	Wn/ga -

In de tabel zijn verder nog enkele resultaten en hun beoordelingen opgenomen, die door vijf of minder respondenten zijn genoemd. Deze worden hier niet apart toegelicht. Overigens geven vier van de zestien respondenten aan, niet op de hoogte te zijn van activiteiten of resultaten van de Klankbordgroep.

III.4.9 OPMAKEN VAN DE BALANS

Aan de respondenten is een drietal vragen voorgelegd om de balans op te maken: waarmee moet de Klankbordgroep doorgaan, waarmee moet zij stoppen, en wat moet zij gaan oppakken?

Wanneer gevraagd wordt waarmee de Klankbordgroep vooral moet doorgaan zijn de meest gegeven antwoorden: het informeren en adviseren van het RBO.

Op de vraag, waarmee de Klankbordgroep moet stoppen, antwoorden zes van de respondenten: met niets. Nog eens zeven kunnen hier geen antwoord op geven. Ter illustratie van de punten waarmee men wel moet stoppen: *“De klankbordgroep moet stoppen met de deskundigheid van aangevoerde stukken in twijfel te trekken. Door bijvoorbeeld een deskundige zijn dingen al uitgezocht en hierover voert de klankbordgroep dan nog een discussie. Deze discussies horen niet thuis in de klankbordgroep want deze hoort zich bezig te houden met de haalbaarheid en de betaalbaarheid. Dus niet of de waterkwaliteit nu wel of niet goed is”.*

Het creëren van draagvlak en een goede communicatie naar achterban en burger is volgens de respondenten het belangrijkste punt dat de Klankbordgroep moet gaan oppakken. Op de tweede plaats komt: het gaan voeren van de discussie over oplossingen en gevolgen.

TABEL 35	
WAAR MOET DE KLANKBORDGROEP MEE DOORGAAN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Waarmee moet de Klankbordgroep vooral doorgaan?	
informeren /adviseren RBO	8
informeren achterban	5
haalbaarheid beoordelen	3
kennisoverdracht / kennisuitwisseling	3
weet niet / geen antwoord	5

TABEL 36	
STOPPEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Waarmee moet de Klankbordgroep stoppen?	
ze hoeven nergens mee te stoppen	6
het voeren van te inhoudelijke discussies / details bespreken	1
samen met doelgroepen verkennen van maatregelen in spelvorm CHECK	1
de klankbordgroep moet stoppen met de KRW te zien als een probleem. Ik vind dat alle belangenpartijen heel negatief zijn over de kaderrichtlijn, er wordt getracht om zo weinig mogelijk te doen op deze manier.	1
weet niet / geen antwoord	7

TABEL 37	
OPPAKKEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Wat moet de Klankbordgroep gaan oppakken?	
draagvlak creëren / goede communicatie achterban / burger	5
discussie over oplossingen en gevolgen gaan voeren	3
goede communicatie naar regionale overheden	1
denktank voor creatieve oplossingen.	1
zelf komen met voorstellen die haalbaar zijn	1
regionale inkleuring van Europese wetgeving en de klankbordgroep moet goed geïnformeerd zijn	1
waar en wanneer er relevante keuzemomenten zijn.	1
weet niet / geen antwoord	4

III.4.10 MATE WAARIN KLANKBORDGROEPEN VERSCHILLEN

Eén van de zestien respondenten in de steekproef neemt behalve aan de Klankbordgroep Schelde ook aan een andere regionale Klankbordgroep deel. Deze constateert een verschil met betrekking tot de mogelijkheid om te reageren op ontvangen stukken (aanpassingen en suggesties door te geven).

Het letterlijke antwoord van deze respondent is niet in deze rapportage opgenomen in verband met de beslissing om dit onderzoek niet als een vergelijkend onderzoek op te zetten.

III.5 Overige werkvormen voor actieve betrokkenheid

De KBG is niet het enige middel om actieve betrokkenheid te stimuleren: welke andere werkvormen verdienen volgens de betrokkenen overweging en met welke werkwijzen heeft men zelf goede ervaringen die voor andere regio's van nut kunnen zijn?

Wat betreft andere werkvormen om actieve betrokkenheid te stimuleren hebben de respondenten van de regio Schelde vooral interesse in specifieke doelgroepbijeenkomsten en kennisworkshops. Maar ook het stimuleren van activiteiten van maatschappelijke organisaties die aansluiten bij de implementatie van de KRW, en het organiseren van openbare discussies met bestuurders scoren hoog.

Werkwijzen waar de respondenten in de regio Schelde met name goede ervaringen mee hebben en die zij willen delen met andere regio's zijn werkwijzen om draagvlak te creëren en de achterban of de burger te betrekken.

TABEL 38	
ANDERE WERKVORMEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Het stimuleren van de actieve betrokkenheid kan, behalve d.m.v. een Klankbordgroep, ook plaatsvinden op andere wijzen. Welke wijzen verdienen naar uw mening overweging? (gebruik van toonkaart 11)	
organiseren van specifieke doelgroepbijeenkomsten	9
organiseren van kennisworkshops	9
stimuleren van activiteiten van maatschappelijke organisaties die aansluiten bij de implementatie van de KRW	8
organiseren van openbare discussies met bestuurders	7
deelname aan bijeenkomsten van achterbannen	6
verspreiden van gebiedsspecifieke huis-aan-huis informatie	6
ontwikkelen van lespakketten voor scholen	6
organiseren van ontwerp-ateliers	6
samen met doelgroepen maatregelen verkennen in spel-vorm	5
inrichten van werkgroepen voor het koppelen van kansen	5
ontwikkelen van informatiepakketten voor verenigingen	3
houden van manifestaties voor het brede publiek	2
anders	3

TABEL 39	
GOEDE ERVARINGEN MET WERKWIJZEN (BASIS: ALLEN)	SCHELDE N=16
Welke werkwijzen heeft u goede ervaringen in uw regio of in uw eigen organisatie, die u graag met collega's uit andere regio's zou willen delen?	
draagvlak creëren / goede communicatie achterban / burger	6
specifieke bijeenkomsten organiseren / de diepte in	3
goede communicatie naar regionale overheden	3
creativiteit: spelvorm / ontwerp-ateliers / workshops / lespakketten scholieren	2
algemene bijeenkomsten organiseren / brede discussie	2
overig	1
weet niet / geen antwoord	4

III.6 Verwachtingen ten aanzien van verdere invulling

Tenslotte wordt geïnventariseerd wat de maatschappelijke organisaties en rechtstreeks belanghebbenden denken nodig te hebben om actief betrokken te kunnen zijn. Welke bijdragen zouden deze organisaties willen leveren om actieve betrokkenheid verder vorm te geven en te stimuleren en wat wordt in dit verband van de deelnemende overheden verwacht?

Vooraf doelgroepgerichte informatie wordt nodig geacht om betrokken te kunnen zijn, maar ook annotatie van stukken en een heldere vraag wordt hiervoor van belang geacht. Een deel van de respondenten zou graag directere toegang krijgen tot ambtelijke en bestuurlijke discussies.

Bijdragen, die de geïnterviewde maatschappelijke partijen in Schelde zelf zouden willen leveren, zijn onder andere: bijdragen aan de beoordeling van maatregelenpakketten op maatschappelijke haalbaarheid, organiseren van interactie met eigen achterban en specifieke doelgroepen en inzetten het eigen netwerk voor het bijeenbrengen van gebiedsspecifieke kennis.

Van de deelnemende overheden worden in dit verband concrete voorstellen en realistische maatregelen verwacht.

TABEL 40	
BENODIGDHEDEN VOOR ACTIEVE BETROKKENHEID (BASIS: MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES EN RECHTSTREEKS BELANGHEBBENDEN)	SCHELDE N=9
Wat heeft uw organisatie nodig om actief betrokken te kunnen zijn? (gebruik toonkaart 12)	
doelgroepgerichte informatie	7
annotatie van stukken, toegespitst op consequenties en beslispunten	5
een heldere vraag	4
directere toegang tot ambtelijke discussies	4
een actieve uitnodiging	3
directere toegang tot bestuurlijke discussies	3
deskundigheid in bepaalde disciplines	2
capaciteit en/of financiële middelen	2
uniformiteit in de organisatie van actieve betrokkenheid binnen uw KRW-regio	1
overzicht van de aangeboden werkvormen voor actieve betrokkenheid	-
uniformiteit in de organisatie van actieve betrokkenheid tussen de verschillende KRW-regio's	-

TABEL 41	
BIJDRAGEN VAN ORGANISATIE OM ACTIEVE BETROKKENHEID VAN MAATSCHAPPELIJKE PARTIJEN VERDER VORM TE GEVEN EN TE STIMULEREN (BASIS: MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES EN RECHTSTREEKS BELANGHEBBENDEN)	SCHELDE N=9
Welke bijdragen zou uw organisatie willen leveren om actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen verder vorm te geven en te stimuleren? (gebruik van toonkaart 13)	
bijdragen aan de beoordeling van maatregelenpakketten op maatschappelijke haalbaarheid	6
organiseren van interactie met de eigen achterban	5
organiseren van interactie met specifieke doelgroepen, niet zijnde de eigen achterban	5
inzetten van het eigen netwerk voor het bijeenbrengen van gebiedsspecifieke kennis	5
stimuleren van innovatie bij de eigen achterban	4
informerende van de eigen achterban	4
informerende van een breed publiek	2
stimuleren van innovatie bij specifieke doelgroepen, niet zijnde de eigen achterban	2
voorstellen doen voor maatschappelijk kansrijke scenario's	3

TABEL 42	
VERWACHTINGEN VAN DE DEELNEMENDE OVERHEDEN IN DIT VERBAND (BASIS: MAATSCHAPPELIJKE ORGANSATIES EN RECHTSTREEKS BELANGHEBBENDEN)	SCHELDE N=9
Wat verwacht u van de deelnemende overheden (rijk, provincies, regionale diensten van Rijkswaterstaat, waterschappen en gemeenten) in dit verband?	
goede communicatie / informatie verstrekken	1
financiële middelen / menskracht	2
concrete voorstellen / realistische maatregelen/beleid	3
stimuleren	2
weet niet / geen antwoord	2

BIJLAGE 1A OVERZICHT VAN RESPONDENTEN

SCHELDE	ORGANISATIE	RESPONDENT ²	LIDMAAT-SCHAP
regionaal actieve maatschappelijke organisaties Milieu organisatie Landbouw organisatie KvK of VNO-NCW of Havenbedrijf Recreatie-ondernemers-organisatie Hengelsport-vereniging IVN	ZMF ZLTO KvK Middelburg RECRON Hengelsportfederatie Zuid-West NL IVN	Dhr. G. van Zonneveld Mevr. C. Michielsen Dhr. J. Bruurs Dhr. W.A. Wegman Dhr. H. den Bakker Mevr. R. de Ligt	geen lid lid lid lid geen lid geen lid
rechtstreeks belanghebbenden Terreinbeheerder Drinkwaterbedrijf Bedrijf dat vermoedelijk te maken krijgt met watermaatregelen	Nationaal Park Oosterschelde Evides Zeeuwse Visserij Belangen (Zevibel)	Dhr. F.M. van Pelt Mevr. T. Suylen Dhr. H.J. Geesbergen	lid lid lid
vertegenwoordigers van betrokken overheden Voorzitter Klankbordgroep Provincie Provincie Waterschap 1 Waterschap 2 Regionale directie Rijkswaterstaat divers	(ROC Zeeland) Provincie Zeeland Provincie Zeeland Waterschap Zeeuwse eilanden Waterschap Zeeuws Vlaanderen RWS Zeeland Projectbureau KRW	Dhr. J.J. Lilipaly Mevr. M. Schierbeek Dhr. L. Kaland Dhr. C. Steur Mevr. Y. van Scheppingen Dhr. W. Oorthuizen Dhr. N. Oskam	Lid agendali d geen lid geen lid geen lid, RAO lid geen lid geen lid

² Vetgedrukte respondenten geven in vraag 1 (tabel 1 en 2) aan lid te zijn van de Klankbordgroep

BIJLAGE 1B SAMENSTELLING VAN DE KLANKBORDGROEP (STATUS JUNI 2006)

Bron: Bijlsma, 2006.

regionaal actieve maatschappelijke organisaties

- Zeeuwse Milieufederatie
- Vogelbescherming Nederland
- ZLTO
- ZAJK
- KvK Brabantse en Zeeuwse Werkgevers
- HISWA Vereniging
- Recron Zeeland
-

rechtstreeks belanghebbenden

- Nationaal Park Oosterschelde
- Staatsbosbeheer
- Stichting het Zeeuwse Landschap
- Natuurmonumenten
- Zevibel
- Zeeland Seaports
- Evides

Overheden

- provincie Zeeland
- RWS directie Zeeland

BIJLAGE 2. GERAADPLEEGDE BRONNEN BIJ VOORBEREIDING VAN DE ENQUÊTE

- Bijlsma, M. 2005. Klankbordgroepen en de KRW: stand van zaken maart 2005. Discussiestuk t.b.v. landelijke overleg PT6 trekkers op 5 april 2005.
- Bijlsma, M. 2006. Inventarisatie van regionale communicatie en publieke participatie rondom de KRW. 1^e versie 30 mei 2006.
- Ovaa, E. en B. Ottow, 2006. Actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen bij de implementatie van KRW/WB21. Evaluatie van de voorgestelde werkvormen. RIZA, Lelystad.
- Ovaa, E. (te verschijnen in 2007). Grenzen aan participatie bij de landelijke implementatie van de Kaderrichtlijn Water. Caserapport ices-kis Grenzen Participatie. RIZA, Lelystad.
- Santbergen, L. 2005. Het geheim van een netwerk. Onderzoek naar het functioneren van de Klankbordgroep Implementatie Kaderrichtlijn Water in het Schelde stroomgebied [KBG-IKS]. Advies voor de Klankbordgroepeelnemers, de projectorganisatie IKS en de Commissie Regionaal Waterbeheer [CRW]. Wageningen, 24 februari 2005.
- gesprek dd 31 augustus 2006 met dhr. T. Tiebosch, LORC-lid en werkzaam bij de provincie Utrecht.
 - interviews en workshop 2004 met maatschappelijke organisaties in het kader van de landelijke vormgeving van Actieve Betrokkenheid bij de implementatie van de KRW/WB21.
 - interviews 2005 ten behoeve van de evaluatie van de landelijke vormgeving van Actieve Betrokkenheid (zie Ovaa en Ottow, 2006)
 - interviews met een regionaal Klankbordgroeplid en een landbouwer in het kader van het project: Grenzen aan publieke participatie? (ices-kis programma Leven met Water)
 - workshop Communicatie en participatie KRW (Parijs, 12-13 juni 2006).

BIJLAGE 3. VRAGENLIJST ACTIEVE BETROKKENHEID IN DE REGIO

Erna Ovaa, Jet van der Horst

Introductie

Vooraf willen we u nog even kort informeren over het doel van het onderzoek.

Het onderzoek gaat over het betrekken van maatschappelijke partijen in de regio bij de implementatie van de 'Kaderrichtlijn Water'. De Kaderrichtlijn Water vraagt op dit punt van de overheid drie dingen:

- het informeren
- het consulteren (ofwel het bieden van inspraakmogelijkheden), en
- het stimuleren van de actieve betrokkenheid van alle geïnteresseerde partijen.

Met deze enquête willen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en het Landelijk Overleg van Regionale Communicatiecoördinatoren inventariseren welke visies en wensen er in de regio leven met betrekking tot het stimuleren van die actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen. Onder meer zal hierbij de werking van de regionale klankbordgroepen aan de orde komen.

Het betreft nadrukkelijk een inventarisatie. Met de resultaten van het onderzoek willen het Ministerie en het Landelijk Overleg van Regionale Communicatiecoördinatoren de partijen in de regio ondersteunen om het onderdeel 'actieve betrokkenheid' zelf verder op te pakken.

A. Achtergrond respondent

Gegevens bekend; aan het begin van het gesprek checken:

- A1. Naam:
 Organisatie:
 KRW-regio:.....

- A2. Op welke manier bent u betrokken bij de uitwerking van de Kaderrichtlijn Water in de regio? U kunt kiezen uit de volgende antwoorden *[meerdere antwoorden mogelijk]*
- a. mijn bedrijf of mijn woonomgeving krijgt waarschijnlijk te maken met maatregelen voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn Water.
 - b. de sector die, of het belang dat mijn organisatie vertegenwoordigt, krijgt waarschijnlijk te maken met maatregelen voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn Water.
 - c. ik neem deel aan de Klankbordgroep bij het Regionaal Bestuurlijk Overleg, Adviesgroep Water of Stuurgroep Water 2000+
c1. in welke KRW-regio?
 - d. ik neem deel aan een werkgroep
e1. welke werkgroep?
 - e. ik neem deel aan een informele klankbordgroep bij een werkgroep
f1. welke werkgroep?
 - f. ik neem deel aan een gebiedsgroep
g1. welke gebiedsgroep?
 - g. ik neem deel aan een klankbordgroep bij een waterschap
h1. welk waterschap?
 - h. ik neem deel aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg, Adviesgroep Water of Stuurgroep Water 2000+
 - i. ik neem deel aan het Regionaal Ambtelijk Overleg
 - j. anders, nl.

A3.1 Kunt u aangeven hoe belangrijk deze overleggroepen tot nu toe voor u of uw organisatie zijn, ten opzichte van andere mogelijkheden om invloed uit te oefenen? *[per overlegvorm]*
[heel erg belangrijk, belangrijk, belangrijk noch onbelangrijk, minder belangrijk, helemaal niet belangrijk]

A3.2 Hoeveel tijd besteedt u per maand gemiddeld aan activiteiten in het kader van dit overleg? *[per overlegvorm]*

- a. minder dan 4 uur per maand
 - b. 4-8 uur per maand
 - c. 8-12 uur per maand
 - d. meer dan 12 uur per maand
-

B. Interpretatie van actieve betrokkenheid

B1. De Kaderrichtlijn Water schrijft voor dat de verantwoordelijke overheden de 'actieve betrokkenheid van alle geïnteresseerde partijen' moeten stimuleren. Wat betekent 'actieve betrokkenheid' voor u? *[meerder antwoorden mogelijk]* **KAART 1**

- a. goed geïnformeerd worden
- b. zelf informatie kunnen opzoeken
- c. zelf activiteiten ontwikkelen die aansluiten bij het KRW proces
- d. belangen kunnen inbrengen in de ambtelijke voorbereiding
- e. kennis kunnen inbrengen in de ambtelijke voorbereiding
- f. belangen kunnen inbrengen in het bestuurlijk overleg
- g. kennis kunnen inbrengen in het bestuurlijk overleg
- h. direct contact hebben met betrokken ambtenaren
- i. direct contact hebben met betrokken bestuurders
- j. meebeslissen
- k. bijdragen aan het ontwerp van maatregelenpakketten
- l. voorstellen doen voor het eigen aandeel in de uitvoering van maatregelen
- m. anders, nl.

B.2 Actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen bij de implementatie van de KRW kan verschillende doelen dienen. Kunt u voor elk van de volgende doelen aangeven in hoeverre u deze belangrijk vindt? **KAART 2**

Zeër belangrijk = 5 punten

Minder belangrijk = 1 punt

Met de punten tussen 1 en 5 kunt u uw antwoord nuanceren

- a. het maatschappelijk veld meekrijgen
- b. zorgen dat de gevolgen in beeld komen
- c. realistische maatregelen ontwerpen
- d. kennis en creativiteit aanboren
- e. maatwerk mogelijk maken
- f. koppelen van kansen
- g. invloed uitoefenen op maatregelen en kosten
- h. kwaliteit van beslissingen verhogen

B3.1. Spelen er voor u andere doelen, die u bij de vorige vraag niet heeft gehoord?

- a. Nee
- b. Ja, nl.

B3.2 *(Indien ja, nl...)* Hoe belangrijk vindt u dit doel, op een schaal van 1 tot 5?

Zeër belangrijk = 5 punten

Minder belangrijk = 1 punt

Met de punten tussen 1 en 5 kunt u uw antwoord nuanceren

C. Informatie

C.1 Kunt u voor deze onderwerpen aangeven of u zich hierover voldoende kunt informeren?:

KAART 3

[maak een keuze uit de volgende antwoorden: te veel/voldoende/onvoldoende/niet]

- a. de wijze waarop het besluitvormingsproces in de regio wordt georganiseerd?
- b. de mate waarin uw belang hierbij in het geding is
- c. de voortgang van het proces
- d. de agenda van het Regionaal Ambtelijk Overleg
- e. de agenda van Regionaal Bestuurlijk Overleg
- f. de werkwijze in de klankbordgroepen
- g. de mogelijkheden om uw mening naar voren te brengen

C.2 Wat zijn voor u de belangrijkste kanalen voor informatie over voorgaande onderwerpen?

KAART 4

- a. regionale klankbordgroep
- b. gebiedsgroep
- c. werkgroep
- d. afdeling voorlichting/communicatie van de Provincie
- e. afdeling voorlichting/communicatie van het waterschap
- f. afdeling voorlichting/communicatie van de gemeente
- g. afdeling voorlichting/communicatie van Rijkswaterstaat
- h. Kranten en vakbladen
- i. Brochures of ander specifiek voorlichtingsmateriaal
- j. Internet
- k. de regionale communicatie-coördinator KRW
- l. collega's van de eigen organisatie
- m. collega's van andere organisaties
- n. anders, nl.

C3.3 Welke informatie mist u? [OPEN VRAAG]

.....

D. Organisatie en werking van de klankbordgroepen

D1. Opzet van de klankbordgroep

D1.1 In iedere KRW-regio is inmiddels een Klankbordgroep werkzaam waarin maatschappelijke partijen uit de regio deelnemen. Met welk doel is volgens u de Klankbordgroep in uw regio met name opgericht? *[één antwoord kiezen]* **KAART 5**

- a. informeren van maatschappelijke partijen over de voortgang van het implementatieproces
- b. informeren van ambtenaren en bestuurders over belangen, wensen en visies van maatschappelijke partijen
- c. adviseren van bestuurders over te nemen beslissingen in het implementatieproces
- d. anders, nl.
- e. weet ik niet *[vraag D2 overslaan]*

D1.2 Vindt u dit een goede keuze?

- a. ja
- b. nee

D2. Samenstelling. Is de samenstelling van de klankbordgroep naar uw mening evenwichtig?

- a. ja, want
- b. nee, want
- c. ik ben onvoldoende op de hoogte van de samenstelling van de klankbordgroep

D3. Functies van de klankbordgroep in de praktijk. KAART 6

D3.1 Welke functies of rollen vervult de klankbordgroep nu in de praktijk?

- a. platform voor informatieoverdracht aan de leden
- b. platform voor uitwisselen van standpunten tussen de leden
- c. 'loket' waar je als maatschappelijke partij signalen kunt afgeven
- d. platform voor het verzamelen van argumenten
- e. samen leren
- f. een gezamenlijk standpunt ontwikkelen
- g. een compromis zoeken
- h. onderhandelen
- i. informeren van bestuurders
- j. adviseren van bestuurders
- k. adviseren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg
- l. toetsende rol
- m. inhoudelijk verdiepen
- n. aanleveren van sectorkennis
- o. aanleveren van gebiedskennis
- p. aanleveren van kennis over mogelijkheden in de praktijk
- q. denktank voor creatieve oplossingen
- r. ontwikkelen van voorstellen met draagvlak
- s. informeren van de achterbannen
- t. informeren van de maatschappij
- u. creëren van draagvlak bij de achterbannen
- v. anders, nl.

D3.2. Wanneer u naar de volledige lijst van KAART 6 kijkt, kunt u dan uit deze lijst van functies en rollen er vijf selecteren, die u het meest belangrijk acht voor de Klankbordgroep in uw regio? *[eerste stap]*

Kunt u deze vervolgens in volgorde van belang rangschikken? *[tweede stap]*

- 1.(op de eerste plaats komt...).....
- 2.(direct daarna).....
- 3.(etc).....
- 4.
- 5.

D3.3. Ik noem de door u gekozen functies nogmaals, kunt u dan vervolgens aangeven in hoeverre u tevreden bent met de wijze waarop de Klankbordgroep deze functies momenteel vervult? **[Per functie: kies een antwoord uit zeer tevreden/tevreden / tevreden noch ontevreden/niet tevreden/helemaal niet tevreden]**

D4. Transparantie en terugkoppeling

D4.1 Is voor u voldoende duidelijk, op basis van welke argumenten beslissingen zijn genomen? *[Kies een antwoord uit: ja / nee / mij bereikt in het geheel geen informatie]*

- a. in de Klankbordgroep
- b. in de gebiedsgroep
- c. in het Regionaal Ambtelijk Overleg
- d. in het Regionaal Bestuurlijk Overleg

D4.2 In welke mate bent u tevreden over de terugkoppeling vanuit de verschillende groepen?

KAART 7 [Kies een antwoord uit: zeer tevreden/tevreden/minder tevreden/ontevreden/zeer ontevreden]

- de terugkoppeling vanuit het secretariaat van de Klankbordgroep over hetgeen met de bijdragen van de deelnemers wordt gedaan
- de terugkoppeling vanuit het Regionaal Ambtelijk Overleg over hetgeen met de inbreng van maatschappelijke partijen wordt gedaan
- de terugkoppeling vanuit het Regionaal Bestuurlijk Overleg over hetgeen met de adviezen vanuit de Klankbordgroep wordt gedaan
- de terugkoppeling van uzelf naar uw achterban
- terugkoppeling van overheidsdeelnemers naar hun achterban
- terugkoppeling van maatschappelijke organisaties naar hun achterban

D4.3 Op welke wijze verzorgt u zelf de terugkoppeling naar uw eigen achterban? [OPEN VRAAG; evt. hulpvragen: verspreid u notities, geeft u presentaties op bepaalde bijeenkomsten (welke), vraagt u om input voor een volgend overleg, etc]

D4.4 Bij wie of welke instanties moet naar uw mening de verantwoordelijkheid liggen voor het terugkoppelen naar de achterbannen? [één antwoord] **KAART 8**

- Dit is de verantwoordelijkheid van het desbetreffende lid van de Klankbordgroep
- Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gehele Klankbordgroep
- Dit is een verantwoordelijkheid van rijk en provincies als trekkers van het implementatieproces
- Hierover moet per doelgroep apart worden besloten in het regionale overleg
- Anders, nl.

D5. Onderwerpen op de agenda

- Wat zijn in het afgelopen jaar de belangrijkste onderwerpen op de agenda van de Klankbordgroep geweest? [OPEN VRAAG, maximaal 3 onderwerpen]
- Zijn dit naar uw mening ook relevante onderwerpen geweest? [ja/nee]
- Welke onderwerpen heeft u gemist? [OPEN VRAAG, maximaal 3 noemen]
- Bent u tevreden over de mate waarin u invloed kunt uitoefenen op de agenda van de Klankbordgroep? [Kies een antwoord uit: zeer tevreden/tevreden/tevreden noch ontevreden/niet tevreden/ helemaal niet tevreden]

D6. Voorbereiding van de bijeenkomsten.

[Alleen voor Klankbordgroepleden; filteren op vraag A2c]

D6.1 Hoe tevreden bent u over de voorbereiding van de bijeenkomsten van de Klankbordgroep? [Kies een antwoord uit: zeer tevreden/tevreden/tevreden noch ontevreden/ontevreden/zeer ontevreden]

D6.2 Wat zijn hiervoor de belangrijkste redenen? **KAART 9**

- helderheid van de agenda
- duidelijkheid over hetgeen van de deelnemers wordt verwacht
- verbinding met beslismomenten uit het landelijke KRW-proces
- voorbereiding van agendapunten
- hoeveelheid stukken
- tijdige beschikbaarheid van stukken
- technisch gehalte van de stukken
- tijdige bekendheid datum en locatie
- leiding van de vergadering
- verslaglegging
- anders, nl.

D7. Frequentie

De Klankbordgroep komt nu enkele keren per jaar bijeen. Wat vindt u van deze frequentie?
[Kies een antwoord uit: veel te laag/ te laag/ goed/ te hoog/ veel te hoog]

D8. Activiteiten en resultaten van de Klankbordgroep.

D8.1 Welke activiteiten of resultaten heeft de Klankbordgroep in het afgelopen jaar gerealiseerd, en hoe beoordeelt u de kwaliteit en de effectiviteit hiervan? *[eerste kolom turven met behulp van KAART 10; daarna alleen op de gescoorde activiteiten doorvragen]*

Activiteiten en resultaten	Kwaliteit <i>[Kies een antwoord uit: zeer goed, goed, matig, onvoldoende]</i>	Effectiviteit <i>[Kies een antwoord uit: zeer effectief, effectief, weinig effectief, niet effectief]</i>
a. advies aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg		
b. standpuntennotitie voor besturen van deelnemende overheden		
c. inhoudelijke verdieping		
d. informatie voor, of bijeenkomsten met achterbannen		
e. evaluatie van studies of rapporten		
f. voorstel voor maatregelenpakketten		
g. gebiedsgericht voorstel		
h. anders, nl.		
i. Hiervan ben ik niet op de hoogte		

D9. Opmaken van de balans.

In deze laatste vraag over de werking van de klankbordgroepen willen we met u in een notendop de balans opmaken. Wilt u antwoord geven op de volgende drie vragen *[alle drie voorlezen, zodat beantwoording in samenhang mogelijk is]*

- Waarmee moet de Klankbordgroep vooral **doorgaan**?
- Waarmee moet de Klankbordgroep **stoppen**?
- Wat moet de Klankbordgroep **gaan oppakken**?

E. Andere werkvormen voor actieve betrokkenheid

E1. Het stimuleren van de actieve betrokkenheid kan, behalve door middel van een klankbordgroep, ook plaatsvinden op andere wijzen. Welke wijzen verdienen naar uw mening overweging? **KAART 11**

- organiseren van specifieke doelgroepbijeenkomsten
- deelname aan bijeenkomsten van achterbannen
- verspreiden van gebiedsspecifieke huis-aan-huis informatie
- organiseren van openbare discussies met bestuurders
- organiseren van kennisworkshops

- f. organiseren van ontwerp-ateliers
- g. samen met doelgroepen maatregelen verkennen in spel-vorm
- h. inrichten van werkgroepen voor het koppelen van kansen
- i. stimuleren van activiteiten van maatschappelijke organisaties die aansluiten bij de implementatie van de KRW
- j. houden van manifestaties voor het brede publiek
- k. ontwikkelen van informatiepakketten voor verenigingen
- l. ontwikkelen van lespakketten voor scholen
- m. anders, nl.

E2. Met welke werkwijzen heeft u goede ervaringen in uw regio of in uw eigen organisatie, die u graag met collega's uit andere regio's zou willen delen? *[OPEN VRAAG]*

F. Verwachtingen ten aanzien van de verdere invulling

F1. Wat heeft uw organisatie nodig, om actief betrokken te kunnen zijn? *[Alleen voor respondenten van cat. A maatschappelijke organisaties en cat. B rechtstreeks belanghebbenden]* **KAART 12**

- a. een actieve uitnodiging
- b. een heldere vraag
- c. overzicht van de aangeboden werkvormen voor actieve betrokkenheid
- d. directere toegang tot ambtelijke discussies
- e. directere toegang tot bestuurlijke discussies
- f. annotatie van stukken, toegespitst op consequenties en beslispunten
- g. uniformiteit in de organisatie van actieve betrokkenheid binnen uw KRW-regio
- h. uniformiteit in de organisatie van actieve betrokkenheid tussen de verschillende KRW-regio's
- i. doelgroepgerichte informatie
- j. deskundigheid in bepaalde disciplines
- k. capaciteit en/of financiële middelen
- l. anders, nl.

F2. Welke bijdragen zou uw organisatie willen leveren om actieve betrokkenheid van maatschappelijke partijen verder vorm te geven en te stimuleren? **KAART 13**

- a. Informeren van de eigen achterban
- b. Informeren van een breed publiek
- c. Organiseren van interactie met de eigen achterban
- d. Organiseren van interactie met specifieke doelgroepen, niet zijnde de eigen achterban
- e. Stimuleren van innovatie bij de eigen achterban
- f. Stimuleren van innovatie bij specifieke doelgroepen, niet zijnde de eigen achterban
- g. Inzetten van het eigen netwerk voor het bijeenbrengen van gebiedsspecifieke kennis
- h. Bijdragen aan de beoordeling van maatregelenpakketten op maatschappelijke haalbaarheid
- i. Voorstellen doen voor maatschappelijk kansrijke scenario's
- j. Anders, nl.

F3. Wat verwacht u van de deelnemende overheden (rijk, provincies, regionale diensten van Rijkswaterstaat, waterschappen en gemeenten) in dit verband? *[OPEN VRAAG]*
[hulpvraag: heeft u iets specifiek van een van hen nodig, om actief betrokken te kunnen zijn?]

G. Slotvraag

[alleen voor respondenten die in meer dan één Klankbordgroep bij het Regionaal Bestuurlijk Overleg deelnemen; zie vraag A2c.]

G1. U heeft aangegeven dat u behalve in de Klankbordgroep waarover wij zojuist een aantal vragen hebben gesteld, ook deelneemt in een andere regionale Klankbordgroep, nl.
Constaateert u grote verschillen tussen de werking van deze Klankbordgroepen? Zo ja, welke?

Afsluitend

Hiermee eindigt deze enquête. Wanneer de rapportage gereed is, zal deze aan u worden toegestuurd. Mag ik daarvoor nog even uw naam en adresgegevens controleren. Rest ons u hartelijk te danken voor uw medewerking!
